

Gemeente Gorinchem

Tussentijdse rapportage 2020

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Ontwikkelingen Covid-19 Corona	8
3	Voortgang programma's	13
3.1	Programma 1 Bestuur en Ondersteuning	13
3.2	Programma 2 Veiligheid	15
3.3	Programma 3 Verkeer en vervoer	17
3.4	Programma 4 Economie	21
3.5	Programma 5 Onderwijs	24
3.6	Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	27
3.7	Programma 7 Sociaal domein	33
3.8	Programma 8 Duurzaamheid	39
3.9	Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	43
3.10	Algemene dekkingsmiddelen	47
3.11	Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	49
4	Reserves en Voorzieningen	51
5	Bijlagen	54
5.1	Afkorting/begrippenlijst	54

1 Inleiding

Voor u ligt de tussentijdse rapportage 2020. Wij informeren u hierin over de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële ontwikkelingen. Deze tussentijdse rapportage geeft de huidige stand van zaken weer van de lopende begroting (peildatum 1 juli) en blikt alvast vooruit op de jaarrekening.

Wij hebben u separaat al geïnformeerd over de ontwikkelingen van het gemeentefonds en de financiële gevolgen die volgen uit de meicirculaire 2020. De septembercirculaire 2020 is bij het opstellen van deze rapportage nog niet beschikbaar en derhalve niet verwerkt in deze tussentijdse rapportage. Over de financiële gevolgen daarvan wordt u separaat geïnformeerd.

Leeswijzer

De tussentijdse rapportage over 2020 kent een programmagewijze opzet, net als de begroting en jaarrekening. Per programma wordt eerst ingegaan op de relevante bestuurlijke of beleidsmatige ontwikkelingen. Vervolgens worden de financiële cijfers weergegeven van het programma, verbijzonderd op taakveldniveau inclusief een prognose per het einde van het jaar. Zaken die met grote mate van zekerheid gaan optreden of reeds zijn opgetreden, worden in deze rapportage in de budgetten verwerkt. In de gevallen waarbij het gaat om zaken die minder zeker zijn, worden de budgetten, voorzichtigheidshalve, nog niet bijgesteld. Bij de prognose wordt een inschatting gemaakt van de verwachte budgetuitputting aan het eind van het jaar. De prognose geeft een eerste indicatie voor het te verwachten jaarrekeningresultaat.

Naast de begrotingsbudgetten zijn ook de lopende investeringen per programma weergegeven. Dit zijn alle investeringen waarvoor reeds een investeringsbudget door de gemeenteraad beschikbaar is gesteld en die nog niet gereed waren ultimo 2019.

Conform de Financiële verordening 2020 worden de financiële bijstellingen op taakvelden die groter zijn dan € 50.000, in ieder geval nader toegelicht. Voor de investeringen ligt deze grens op € 100.000. Omdat een benodigde bijstelling van een taakveld opgebouwd kan zijn uit verschillende onderwerpen, is ervoor gekozen om de mutaties die bestuurlijk relevant zijn, maar kleiner zijn dan de eerdergenoemde grensbedragen, ook toe te lichten. De bijstellingen worden voorzien van de indicatie "voordeel" (v) of "nadeel" (n). De eventuele structurele gevolgen van bijstellingen worden meegenomen in de begroting 2021 e.v.

Tot slot wordt in het hoofdstuk 'Reserves en voorzieningen' een totaaloverzicht gegeven van alle bijstellingen die de reserves en voorzieningen raken.

Financiële samenvatting

Bij de eerste PPN 2021 hebben wij u meegedeeld dat deze is opgesteld in een bijzondere tijd die gekenmerkt wordt door onzekerheden als gevolg van de coronacrisis. In deze tussentijdse rapportage zien wij sommige financiële effecten als gevolg van de coronacrisis drukken op de reguliere exploitatie.

Het (door het Rijk op 28 mei aangekondigde) eerste compensatiepakket voor gemeenten hebben wij in juli ontvangen. Het eerste compensatiepakket hebben wij via de algemene uitkering ontvangen (€ 0,9 mln.) en daarnaast een deel in de vorm van een specifieke uitkering, de Tozo (€ 4,7 mln.). De reeds ontvangen compensatie is voor de periode tot en met 1 juni 2020. Over de eventuele compensatiemaatregelen voor de periode na juni volgt naar verwachting medio september 2020 (met de septembercirculaire) meer informatie.

Het saldo in deze Turap is als volgt opgebouwd:

- De bijstellingen als gevolg van de coronacrisis zijn € 1,1 mln. nadelig, dit na aftrek van de reeds ontvangen compensatiemaatregelen van het Rijk. Verderop vindt u een verdere toelichting op de genoemde bedragen.
- De bijstellingen op overige onderdelen zijn € 2,1 mln. voordelig. Samen levert dit dus een positief resultaat op van € 1 mln. voordelig.

De onderdelen die betrekking hebben op het sociaal domein (€ 1 mln. meer lasten) worden gedekt vanuit de reserve sociaal domein en zitten dus niet in het bovengenoemde saldo van de Turap. Ook hierop volgt verderop in de inleiding een nadere toelichting.

Op basis van de huidige inzichten hebben wij in deze tussentijdse rapportage een voorzichtige doorkijk richting het jaareinde 2020 gegeven. Het spreekt voor zich dat deze (meer dan anders) omgeven is door onzekerheid. Er wordt voor 2020 een voordeel geprognoseerd van zo'n € 4,4 mln. Dit wordt met name veroorzaakt door bijstellingen op de lopende grondexploitaties. Bij de grondexploitaties is er sprake van een verbeterd resultaat op de grondexploitatie Groote Haar (ca. € 2,4 mln.) en grondexploitatie Mollenburg (ca. € 0,2 mln.) door renteverlaging. Daarnaast is de winstneming van Lingewijk Noord geprognoseerd op (afgerond) € 1 mln. en ook de winstneming voor Oost II is geprognoseerd op € 1 mln. Het is gebruikelijk om de resultaten op de grondexploitatie pas bij de jaarrekening te verwerken, immers zijn deze afhankelijk van het feitelijk verloop van de kosten en opbrengsten. Zoals bij de perspectiefnota is aangegeven zullen de positieve resultaten op de grondexploitaties worden toegevoegd aan de reserve Infrastructuur.

Op de volgende bladzijde gaan we verder in op de zojuist beschreven ontwikkelingen.

Het resultaat

Het resultaat van deze rapportage is € 980.000 positief. Hieronder is de opbouw van het positieve saldo op hoofdlijnen weergegeven:

Omschrijving	Bedragen x € 1.000	V /N
In verband met de gedeeltelijke leegstand van het Stadhuisplein wordt de verwachte huuropbrengst naar beneden bijgesteld (Progr. 1, Bestuur en ondersteuning).	180	N
De verwachte huurinkomsten van de brandweerkazerne zijn in de nieuwe kostenverdeelssystematiek van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid verwerkt in de jaarlijkse gemeentelijke bijdragen. Deze wijziging leidt tot een tekort van € 126.000 in 2020 (Progr. 2, Veiligheid).	126	N
Bij de afrekening Merwede Linge Lijn van 2019 is gebleken dat de hiervoor in de begroting opgenomen middelen meerjarig te laag zijn geraamd. Dit levert hogere kosten op van € 45.000 voor 2019 en ca. € 80.000 in 2020 (Progr. 3, Verkeer en vervoer).	125	N
Het evenement Nederland staat op tegen kanker gaat niet door vanwege corona. Het budget wordt afgeramd (na aftrek van de al gemaakte kosten) voor een bedrag van € 271.000 (Progr. 6, Sport, cultuur en recreatie).	271	V
De financiële effecten als gevolg van de coronacrisis bedraagt in deze tussentijdse rapportage € 1.050.000 nadelig. Dit is na aftrek van de reeds ontvangen compensatie middelen van het Rijk. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het hoofdstuk ontwikkelingen Covid-19 Corona.	1.050	N
Gemeenten kunnen via een beroep op de SPUK-regeling Sport btw over de kosten voor sport in brede zin gecompenseerd krijgen van het Rijk. De aanvraag over 2020 heeft geleid tot een uitkering van € 202.000 (Progr. 5, Sport, cultuur en recreatie).	202	V
Een incidentele stijging van € 160.000 in de reguliere bedrijfsvoeringskosten 2020 van Waardlanden (Progr. 8, Duurzaamheid).	160	N
Op basis van feitelijke verloop van de investeringen zijn de kapitaallasten op de diverse programma's bijgesteld. Dit levert een voordeel op van € 368.000 (diverse programma's).	367	V
Extra opbrengsten uit begraafrechten (Progr. 8, Duurzaamheid).	98	V
Verhoging van opbrengsten van de bouwleges (Progr. 9, VROSV).	1.100	V
Extra dividenduitkeringen Eneco en BNG (Algemene dekkingsmiddelen).	215	V
Overig.	368	V
Totaal	980	V

Hieronder een overzicht van de ontwikkelingen in het Sociaal domein. De extra lasten van € 1 mln. worden ten laste gebracht van de reserve sociaal domein:

Omschrijving	Bedragen x € 1.000	V/N
In 2020 is er extra budget nodig voor Wmo maatwerkvoorziening begeleiding ad € 470.000 en huishoudelijk hulp ad € 421.000. De stijging wordt veroorzaakt door extramuralisering in de zorg, de stijging van het aantal cliënten en uitstaande voorzieningen als gevolg van vergrijzing en de invoering van het abonnementstarief.	891	N
Overig.	124	N
Een onttrekking uit de reserve sociaal domein ter dekking van de effecten uit de tussentijdse rapportage op sociaal domein.	1.015	V
Totaal	0	

Verloop begrotingssaldo

Maandelijks bij de gemeenteraadsvergadering wordt een actueel overzicht gegeven van de ontwikkeling van het begrotingssaldo. Het beginsaldo sluit aan op het saldo dat in de raadsvergadering van juli 2020 is vastgesteld. De onderstaande tabel geeft het effect van de tussentijdse rapportage op dit saldo weer.

Begrotingssaldo (bedragen in € 1.000)	2020
Begrotingssaldo juli 2020	29
Effect tussenrapportage	980
Bijgesteld begrotingssaldo	1.009

Het begrotingssaldo wordt aan het einde van het jaar verrekend met de algemene reserve.

Prognose jaarrekeningresultaat

Bij alle taakvelden is er, naast de voorgestelde budgetbijstellingen, een budgetprognose opgenomen voor het einde van het jaar. Het totaal van de opgenomen prognoses is een verwacht jaarrekeningresultaat van ca. € 4,4 mln. positief. Dit wordt (nog) niet verwerkt in de budgetten en niet toegevoegd aan het begrotingssaldo of een bestemmingsreserve. Bij de feitelijke realisatie (jaarrekening 2020) zal de verwerking en bestemming plaatsvinden. De voornaamste onderwerpen bij de afwijkende prognose zijn:

Omschrijving	(bedragen x € 1.000)	V/N
Door de dalende rentekosten is de verwachting dat de verliesvoorziening voor de grondexploitatie Groote Haar met € 2,46 mln. kan verminderen en voor grondexploitatie Mollenburg de verliesvoorziening verminderen met € 0,2 mln.	2.662	V
Conform BBV notitie grondbeleid hebben wij voor grondexploitatie Oost II een winstneming geprognostiseerd van afgerond € 1 mln. en ook voor grondexploitatie Lingewijk Noord een winstneming geprognostiseerd van ca.€ 1 mln.	1.913	V
Als gevolg van de coronacrisis wordt er ten opzichte van gemeentelijke begroting een lagere baat van € 86.000 aan havengelden (voor rederijen) geprognosticeerd.	86	N
Met de directie van Waardlanden worden op dit moment gesprekken gevoerd over de herziening van de inhoud en kosten van de verschillende DVO's. Voor de gemeente kan dit leiden tot hogere lasten ad. € 0,1 mln.	100	N
IBP-middelen vallen nu gedeeltelijk vrij, de verwachting is dat het restant ook dit jaar niet meer wordt ingezet en bij de jaarrekening zal vrijvallen.	364	V
Indien de bezuinigingstaakstelling 2020 van DG&J niet (volledig) wordt behaald, ontstaat er een tekort op het jeugdbudget in de jaarrekening 2020.	400	N

Op basis van de feitelijke bijstellingen en de prognoses zoals hierboven genoemd, komt het verwachte jaarrekeningresultaat 2020 uit op € 5,3 mln. positief. Een groot deel hiervan komt (zoals hierboven aangegeven) voort uit de verdere renteverlaging voor de grondexploitatie Groote Haar. Gezien de lange looptijd van deze grondexploitatie is de kans op een tussentijdse rentestijging aanzienlijk. Nu de huidige rente nog verder daalt neemt financieel gezien het risico op die grondexploitatie toe. Bij de jaarrekening zal daarom een berekening worden gemaakt van het renterisico en bezien worden of het weerstandsvermogen toereikend is om dit risico af te dekken. Indien dit toereikend is, dan zal de bestemming van het resultaat er als volgt uit zien:

Prognose na mutatie reserves (bedragen x € 1.000)	2020
Prognose jaarrekeningresultaat voor bestemming	5.342
Toevoeging aan reserve Infrastructuur	-4.557
Ottrekking aan reserve Sociaal domein	400
Verwacht jaarrekeningresultaat na bestemming	1.185

Meerjarensaldo

Ook het meerjarensaldo wordt bijgesteld als gevolg van de bijstellingen in de Turap. De effecten van PPN 2021 zijn niet meegenomen in de meerjarenperspectief, de verwerking daarvan vindt in de begroting 2021 plaats. Hieronder is het verloop van dit saldo opgenomen. De bijstelling in 2021 is hoofdzakelijk het gevolg van een bijstelling op de kapitaallasten als gevolg van actualisering van de investeringsplanning. Daarnaast levert de verwerking van een erfpachtovereenkomst (Van de Valk) een jaarlijks voordeel op voor de begroting. De overige bijstellingen zijn marginaal.

Meerjarenperspectief (bedragen in € 1.000)	2021	2022	2023
Begrotingssaldo (na raad mei 2019)	674	941	1174
Effecten Tussentijdse rapportage	269	35	46
Bijgesteld begrotingssaldo	943	976	1.220

Verloop algemene reserve

De ontwikkeling van de algemene reserve in 2020 wordt hieronder weergegeven. Het actuele begrotingssaldo wordt aan het eind van het jaar toegevoegd aan de algemene reserve. De confrontatie van de algemene reserve met de actuele risico's vindt plaats bij de jaarrekening.

Saldo algemene reserve (bedragen in € 1.000)	2020
Saldo algemene reserve conform jaarrekening 2019	26.780
AF: Resultaatbestemming jaarrekening 2019	-1.094
AF: IHP- Gorinchem-Oost (PPN 2018)	-140
AF: Uitvoering sportvisie (PPN 2018)	-80
AF: Septembercirculaire 2019	-139
Effect begrotingssaldo	1.185
Prognose algemene reserve ultimo boekjaar	26.512

Na het verwerken van de bovenstaande ontwikkelingen komt de weerstandsratio uit op ca. 1,7 (op basis van de risico-inschatting bij de jaarrekening 2019). Dit past binnen de door de gemeenteraad vastgestelde bandbreedte tussen 1,4 en 2,0.

2 Ontwikkelingen Covid-19 Corona

Toen begin maart de eerste voorbereidende activiteiten werden opgestart om de Covid-19-crisis tegemoet te treden, kon niemand voorzien hoe de crisis zou uitpakken. Gorinchem werd al vroeg, 1 maart 2020, met de neus op de feiten gedrukt door het sluiten van het Beatrixziekenhuis vanwege een Corona besmetting van een patiënt. Het complete sluiten van het ziekenhuis maakte indruk. Intussen was de crisisorganisatie opgestart, het gemeentelijk beleidsteam gevormd en de gemeentelijke communicatie naar de inwoners van Gorinchem gestart. Sinds 12 maart, de dag waarop premier Rutte voor het eerst algemeen geldende maatregelen aankondigde, is in alle veiligheidsregio's sprake van GRIP-4.

De regering kwam op 9 maart met meerdere hygiënemaatregelen. Zo werd iedereen aangeraden regelmatig de handen te wassen en in de elleboog te niezen of te hoesten, alsook om geen stoffen maar alleen nog papieren zakdoekjes te gebruiken. Sinds die dag wordt ook landelijk gevraagd om geen handen meer te schudden.

Op 11 maart oversteeg het aantal vastgestelde besmettingen in Nederland de vijfhonderd. De volgende dag werden diverse nieuwe landelijke overheidsmaatregelen afgekondigd. Iedereen in Nederland werd opgeroepen om thuis te blijven bij klachten als neusverkoudheid, hoesten, keelpijn of koorts. De maatregelen volgden elkaar snel op. Evenementen werden afgelast. Ondernemers gecompenseerd. Een ondernemer die omzetverlies verwachtte van minimaal 20% kon een tegemoetkoming in de loonkosten krijgen tot 90% van de loonsom, afhankelijk van het omzetverlies. Een harde bijkomende voorwaarde was dat bedrijven die gebruik maakten van deze regeling geen personeel mochten ontslaan om bedrijfseconomische redenen. De regeling gold voorts nog voor drie maanden, van maart tot mei. Daarnaast kon een zelfstandige zonder personeel onder voorwaarden een tegemoetkoming aanvragen tot het sociaal minimum. Deze regeling kreeg de naam van Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (Tozo).

Minister Wopke Hoekstra van Financiën gaf op 20 maart aan dat de komende drie maanden voor een bedrag van € 45 tot 65 miljard door Nederland op de kapitaalmarkt geleend diende te worden om de door het kabinet toegezegde financiële vergoedingen aan bedrijven te kunnen betalen. En als de nood aan de man was, zou het kabinet volgens Hoekstra zelfs tot € 90 miljard kunnen uitgeven.

Op 23 maart werden door het kabinet strengere maatregelen afgeroepen. Premier Rutte noemde deze maatregelen een intelligente lockdown. Deze strenge maatregelen hadden grote gevolgen voor het openbare leven. Delen van het openbare leven kwamen stil te liggen.

Aanvullende gemeentelijk maatregelen zijn nodig, en er zijn ook gevolgen voor de gemeente. Hieronder zijn de maatregelen en gevolgen in een overzicht verwerkt. Leidraad is de inventarisatie van de Coronarisico's die is samengesteld naar aanleiding van het samenstellen van de jaarrekening 2019 en de eerste inventarisatie van de risico's zoals die zijn gepresenteerd op 2 juni 2020 aan de gemeenteraad. Voor de rijksbijdragen is aangesloten bij het overzicht "stand van zaken corona compensatie gemeenten" van de VNG.

De gemeente Gorinchem draagt haar steentje bij om de crisis voor de inwoner in veilige banen te leiden en compenserende maatregelen te nemen om de ergste pijn te verzachten. Uitstel van de inning van belastingen was de eerste maatregel, gevolgd door uitstel van de inning van de huren van gemeentelijk vastgoed en sportvoorzieningen, gevolgd door het niet meer in rekening brengen van de huren van terrassen van de horeca. Er zouden nog vele maatregelen volgen.

In mei neemt de curve van nieuwe patiënten af en vanaf juni komen er versoepelingen van de lockdown-maatregelen in zicht. Hoe het vervolg zal lopen is afhankelijk van het al dan niet oplopen van het aantal besmettingen. Als dat gebeurt volgen er nieuwe (financiële) risico's.

Samengevat hebben de volgende onderwerpen inmiddels geleid tot zichtbare financiële consequenties. Ook is aangegeven in hoeverre de gemeente voor dit onderwerp door het Rijk wordt gecompenseerd.

Meerlasten door corona (bedragen x € 1.000)	Omschrijving	Meer-lasten	Niet- gerealiseerde lasten	Niet- gerealiseerde baten	Compensatie Rijk	Nummer
Programma 2.	Veiligheid					
1.2	Openbare orde en veiligheid	115	160	6		1, 15
Totaal Programma 2.		115	160	6	-	
Programma 3.	Verkeer, Vervoer					
2.4	Economische havens en waterwegen			10		2
2.5	Openbaar vervoer	7	139	141		
Totaal Programma 3.		7	139	151	-	
Programma 4.	Economie					
3.1	Economische ontwikkeling	500				15
Totaal Programma 4.		500	-	-	-	
Programma 5.	Onderwijs					
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	97			68	3
Totaal Programma 5.		97	-	-	68	
Programma 6.	Sport, cultuur en recreatie					
5.1	Sportbeleid en activering	5	22			4
5.2	Sportaccommodaties			60	45	
5.3	Cultuurpresentatie, productie en participatie	196	60	16	142	5
5.4	Musea		5	25		
5.5	Cultureel erfgoed			11		6
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		284	7		
Totaal Programma 6.		201	371	119	187	
Programma 7.	Sociaal domein					
6.3	Inkomensregelingen	4.742			4.742	7
6.4	Begeleide participatie	357			357	8
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	170	200	40	68	9
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+					
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	83			83	10
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	25				
Totaal Programma 7.		5.377	200	40	5.250	
Programma 8.	Duurzaamheid					
7.3	Afval	232				11
Totaal Programma 8.		232	-	-	-	

Meerlasten door corona (bedragen x € 1.000)	Omschrijving	Meer-lasten	Niet- gerealiseerde lasten	Niet- gerealiseerde baten	Compensatie Rijk	Nummer
Programma 9.	Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing					
8.3	Wonen en bouwen			20		
Totaal Programma 9.		-	-	20	-	
Algemene dekkingsmiddelen.						
0.63	Parkeerbelasting			297	297	12
0.64	Belastingen overig			53		13
Totaal algemene dekkingsmiddelen.		-	-	350	297	
Overhead.						
0.4	Overhead	525				14
Totaal Overhead.		525	-	-	-	
Totaal Programma's		7.055	869	666	5.802	

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
1	Extra kosten zijn gemaakt voor extra inzet veiligheid en BOA's € 115.000 t.b.v. handhaving coronaregels.
2	Riveer heeft de dienstregeling aangepast. Minder reizigers tijdens de lockdown is gepaard gegaan met een reductie van ingehuurd personeel. Vanzelfsprekend zijn ook hier de hygiënemaatregelen toegepast. Er is sprake van minder baten € 141.000, minder lasten € 139.000 (inhuur) en meer lasten € 7.000 (hygiënemaatregelen.)
3	Het kabinet heeft besloten voor kinderen van wie één of beide ouders werken in een cruciaal beroep of vitale sector noodopvang te organiseren. Gemeenten coördineren deze opvang. De opvang is zonder extra kosten voor de ouders. Het Rijk compenseert voor € 52.000 bij de septembercirculaire. Deze opbrengst wordt dan toegevoegd aan het budget kinderopvang. <u>Voorschoolse opvang peuters:</u> Ouders/verzorgers zijn in maart opgeroepen om de rekening voor de opvang te blijven betalen in deze periode. Dit gold ook voor ouders/verzorgers van een kind dat gebruik maakt van de gemeentelijke regelingen voorschoolse educatie, peuteraanbod en sociaal medische indicatie. Op deze wijze kon het gemeentelijke aanbod rondom kinderopvang in stand worden gehouden. Daarbij is ook gecommuniceerd dat ouders een vergoeding krijgen voor het betalen van de eigen bijdrage in deze periode. Het verstrekken van de vergoeding wordt uitgevoerd door de kinderopvangorganisatie SKG en Alexandra. Het Rijk compenseert Gorinchem voor € 16.000. Het bedrag is toegevoegd aan het budget kinderopvang. <u>Leerlingenvervoer:</u> Bij het leerlingenvervoer is sprake van doorbetaling (binnen het budget) aan het vervoersbedrijf terwijl de ritten niet zijn gemaakt ad. € 29.000. Het vervallen van de eigen bijdrage leerlingenvervoer geeft een verlies aan inkomsten. Of en in hoeverre deze kosten door het Rijk worden gecompenseerd is, wordt bekend met de septembercirculaire.
4	De sportverenigingen hebben de activiteiten stilgelegd. Dit heeft geleid tot het niet doorgaan van sportevenementen en bij het weer opstarten van de sportactiviteiten tot extra lasten. Om de verenigingen tegemoet te komen zijn de lasten voor het gebruik van de accommodaties voor de maanden maart tot en met juni niet meer in rekening gebracht (€ 60.000). Het Rijk vergoedt via een specifieke uitkering achteraf 3 van de 4 maanden.
5	Concentratie van cultuuractiviteiten in de Nieuwe Doelen maakt het mogelijk zoveel mogelijk voorstellingen door te laten gaan in coronatijd in een ruime locatie. De noodzakelijke aanpassingen kosten € 60.000 en

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
	komen ten laste van niet bestede cultuurbudgetten (€ 60.000). Los van deze aanpassing heeft het Rijk € 142.000 beschikbaar gesteld voor borging van de lokale en regionale cultuurinfrastructuur. Het bedrag is toegevoegd aan het cultuurbudget.
6	Het evenement Nederland staat op tegen Kanker is afgelast wegens Corona. Het budget wordt afgeraamd (na aftrek van de al gemaakte kosten) voor een bedrag van € 271.000. Op het budget voor overige evenementen blijft € 12.000 onbesteed, door het niet doorgaan van diverse evenementen.
7	De uitvoering van de Tijdelijke ondersteuning zelfstandig ondernemers (TOZO) is verzorgd door Avres. De regeling voorziet in een aanvullende uitkering voor levensonderhoud, als het inkomen door de coronacrisis tot onder het sociaal minimum daalt, en in een lening voor bedrijfskapitaal om liquiditeitsproblemen als gevolg van de coronacrisis op te vangen. Het aandeel van de gemeente Gorinchem bedraagt € 4,7 mln. inclusief uitvoeringskosten. Het Rijk vergoedt de kosten van deze regeling via een specifieke uitkering (SPUK).
	Vanaf 1 juni tot 30 september is de TOZO2 van kracht met strengere voorwaarden. TOZO2 wordt geraamd op 1 mln. De vergoeding van het Rijk is nog niet bekend. Wij gaan er vanuit dat ook deze vergoeding de gemaakte kosten zal dekken.
8	Avres voert de Participatiewet uit. Er is sprake van omzetverlies voor het werkbedrijf, doordat medewerkers niet hebben kunnen werken binnen de richtlijnen van het RIVM. Het Rijk compenseert € 357.000. Over een aanvullende compensatie voert de VNG nog gesprekken met het Rijk. Het bedrag wordt doorbetaald aan Avres.
9	Er is sprake van doorbetaling aan de organisatie van De Molenhopper voor de vervoersvoorziening binnen de bestaande budgetten, terwijl de zorg niet is geleverd (€ 141.000). Omdat minder reizigers gebruik hebben gemaakt van de Molenhopper valt van het reguliere budget € 200.000 vrij. In hoeverre bij de WMO sprake is van uitgestelde zorg moet nog blijken. Het Rijk compenseert hier € 28.000. De compensatie voegen wij toe aan het budget WMO. Bijzonder bij de WMO is het niet hoeven betalen van een eigen bijdrage huishoudelijk hulp en begeleiding voor de maanden maart tot en met mei. Voor Gorinchem betekent dit een vermindering van inkomsten van € 40.000, die door het Rijk wordt gecompenseerd.
10	De jeugdhulp is ondergebracht bij de gemeenschappelijk regeling DG&J. De uitvoerende jeugdhulp organisaties hebben kosten gemaakt door aanpassingen in de methoden van zorg, die voortkomen uit de Coronamaatregelen en het volgen van de RIVM richtlijnen(bijv., beeldbellen, mondkapjes etc. Ook zijn instellingen ondersteund door het doorbetalen van de zorgorganisatie, ondanks dat de zorg niet is geleverd. Zorg die later als nog is geleverd (uitgestelde zorg) veroorzaakt ook een kostenstijging. Het Rijk compenseert voor dit doel € 83.000. Wij hebben het bedrag toegevoegd aan het budget Jeugd.
11	Door de Coronacrisis heeft Waardlanden fors hogere kosten gemaakt voor de verwerking van het substantieel meer aangeboden afval in de periode maart tot en met juni en voor de bemensing en beveiliging van de afvalbrengstations. Daarnaast zijn en worden extra rondes gereden voor de inzameling van restafval en grofvuil. De verwachting is dat de extra verwerkingskosten voor de periode maart tot en met december € 232.000. Er is nog overleg gaande met het Rijk om deze kosten te compenseren.
12	De lockdown leidde tot het wegvallen van het bezoekers aan de binnenstad. Financieel werd dit o.a. zichtbaar door het wegvallen van de inkomsten parkeergelden. Voor de maanden maart- april - mei zijn deze kosten berekend op ongeveer € 0,3 mln. Het is nog moeilijk te voorspellen wanneer de opbrengsten weer op het oude niveau zullen zijn, maar inmiddels gaan de baten vanaf juni voorzichtig weer in de richting van de opbrengsten in januari en februari. Omdat de compensatie van het Rijk € 297.000 bedraagt, is dit voor hetzelfde bedrag (neutraal) verwerkt.
13	Om de ondernemers in de binnenstad te ondersteunen in de Coronatijd, is hen de terrashuur voor 2020 kwijtgescholden. Dit betekent een derving van de huren van € 53.000.

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
14	Het vergaderen via teams, het thuiswerken van de medewerkers, het treffen van maatregelen in de stad, het plaatsen plexiglazen schermen en aanvullende hygiënemaatregelen heeft ca. € 260.000 gekost. Sinds maart 2020 is, als gevolg van de Coronacrisis, extra capaciteitsinzet nodig geweest voor de rolinvulling van een strategisch communicatie-adviseur (en inzet van online experts om te monitoren, signaleren en te communiceren) en een medewerker economische zaken (trekkende rol in de taskforce, monitoring, ondernemersplein, etc). De inhuurkosten bedragen ca. € 266.000.
15	Instellen re-activatieplan Corona € 500.000 een pakket aan stimulerende maatregelen waardoor we als gemeente zo goed mogelijk kunnen anticiperen op de effecten van de coronacrisis op onze economie en onze ondernemers hierbij kunnen ondersteunen, faciliteren en stimuleren. Deze lasten worden voor € 160.000 gedekt uit het budget uitvoering coalitieakkoord. De gemeenteraad wordt hierover op 17 september a.s. geïnformeerd.

Aanvullende coronacompensatie

Het kabinet heeft enkele belangrijke besluiten genomen in het kader van de coronacompensatie. Voor sommige besluiten zal er tijdens Prinsjesdag meer helderheid komen. Zo heeft het Kabinet besloten dat de er een aanvullende compensatiepakket coronacrisis komt. Dit zal een vervolg zijn op de reeds ontvangen eerste tranche compensatie. Het tweede tranche compensatie van ruim 330 miljoen voor 2020 is ter compensatie van onder ander inkomstenderving (precariobelasting en markt- gelden en evenementenleges), meerkosten (bv. Buurt en dorpshuizen, Toezicht en handhaving, Coronaproof verkiezingen), lokale culture voorzieningen en Sociale werkbedrijven. In de septembercirculaire maakt BZK bekend wat de toevoegingen aan het gemeentefonds betekenen per gemeente. Ook heeft het kabinet bekend gemaakt dat er een Steun- en herstelpakket komt. In het steun en herstelpakket wordt enerzijds een verlengingen van de Tozo regeling aangekondigd (tot 1 juli 2021), anderzijds presenteert men ook een "sociaal pakket", waar het gaat om (herstel)maatregelen gericht op ondersteuning van met name kwetsbare inwoners.

De gemeente Gorinchem deelt in de kosten van de Veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid en de dienst Gezondheid en Jeugd. Vanzelfsprekend hebben deze organisaties kosten gemaakt voor de Coronamaatregelen. Deze kosten declareren zij rechtstreeks bij het Rijk. Bij de dienst Gezondheid en Jeugd is het toezicht kinderopvang en het toezicht WMO niet uitgevoerd. In hoeverre dit leidt tot een financieel voordeel is afhankelijk van de mogelijkheid het toezicht in de tweede helft van dit jaar alsnog uit te voeren.

Het overzicht met de financiële gevolgen van de Coronacrisis is opgesteld op basis van de huidige inzichten. Het is te verwachten dat er ook in de tweede helft van het jaar kosten worden gemaakt of baten worden gemist. Dit laat zich moeilijk voorspellen en hangt af van het verloop van coronacrisis. Ook de lange(re)termijneffecten zijn niet in beeld gebracht. In de begroting 2021 wordt op basis van de actuele inzichten gekeken naar deze mogelijke effecten.

3 Voortgang programma's

3.1 Programma 1 Bestuur en Ondersteuning

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Contacten in de regio	In 2020 hebben we actief bijgedragen aan het merendeel van de opgaven van de Regionaal Maatschappelijke Agenda (RMA). In aanloop naar het 'Uitvoeringsprogramma RMA 2021' bekijken wij hoe we de sturing op deze opgaven nog sterker kunnen vormgeven. Aandachtspunten vanuit Gorinchem worden meegenomen in de regionale tussenevaluatie na de zomer en in de vormgeving van het nieuwe uitvoeringsplan. Belangrijk voor de samenwerking in de Regio AV is de keuze van de gemeente Vijfheerenlanden om zeker nog drie jaar onderdeel te blijven van de Arbeidsmarktregio Gorinchem. De samenwerking van de zeven gemeenten in de functionele regio heeft een vervolg gekregen met een tweede conferentie op 27 november 2019 waarin op vier thema's (werkgelegenheid, onderwijs, ziekenhuiszorg, bereikbaarheid) concrete vervolgstappen zijn benoemd. Deze zijn verder uitgewerkt en de uitvoering daarvan loopt. Na een intensieve periode van dealmaking samen met de provincie, Drechtsteden en het Rijk hebben de departementen op 10 jul ingestemd met de definitieve 'Regio Deal Drechtsteden-Gorinchem e.o.', wat een impuls betekent van € 22,5 mln. voor de regio's, waarvan € 3,2 mln. voor Gorinchem en het omliggende gebied. Voor ons gebied is de impuls met name gericht op samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven (voor het Innovatie- en Afstudeercentrum) en op het toevoegen van leefkwaliteit aan de Lingeoevers (Arkelsedijk).
Participatie	Binnen de organisatieontwikkeling en in samenhang met de ontwikkeling van een nieuwe Omgevingsvisie loopt het project 'Van buiten naar binnen'. Binnen de projecten die de gemeente samen met stad en omgeving vorm geeft, wordt toegewerkt naar een 'Gorcumse aanpak'. Daarin willen we als organisatie en bestuur nog meer vanuit gedeelde waarden en houding met de stad samenwerken en meer planmatig ontwikkelstappen zetten. Door de coronacrisis heeft een belangrijke bijeenkomst voor dit traject – de bijeenkomst met ambassadeurs GO2032 en andere stakeholders op 8 april – geen doorgang kunnen vinden. Inmiddels werken we toe naar een nieuwe (hoofdzakelijk digitale) bijeenkomst om toch voortgang te blijven boeken. Onderdeel van de nieuwe planning van het project is ook het gesprek met de gemeenteraad over hoe een effectieve samenwerking met stad en omgeving eruit ziet. Dit gesprek is voorzien voor het najaar van 2020 en het begin van 2021.
Bedrijfsteam cofinanciering	Vanaf het tweede kwartaal 2020 is capaciteit beschikbaar om de verwerving van subsidies naar een hoger plan te brengen.
Lobby bovenregionale financiering	Binnen de arbeidsmarktregio wordt financiering verworven voor de uitvoering van de beleidsagenda (Doe Agenda) en voor de extra begeleiding van scholieren uit het PrO/vso bij de overgang van school naar werk.

Bestuur en ondersteuning (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Prognose	Nummer Toelichting
TV01 Bestuur	2354	-218	V	2.136	2.136	4
TV02 Burgerzaken	1.009	102	N	1.111	1.111	1
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	511	8	N	519	519	
Lasten	3.874	-108	V	3.766	3.766	
TV01 Bestuur	26	128	V	154	154	2
TV02 Burgerzaken	431	-		431	431	
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	666	-180	N	486	486	3
Baten	1.123	-52	N	1.071	1.071	
Totaal van saldo baten en lasten	-2.751	56	V	-2.695	-2.695	
Stortingen in reserves	-	-		-	-	
Onttrekking aan reserves	-	-		-	-	
Saldo	-2.751	56	V	-2.695	-2.695	

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
1	De bijstelling van € 102.000 wordt met name veroorzaakt door een budgettair neutrale aanpassing van de verdeling van salariskosten naar de diverse taakvelden.
2	Uit de actualisatie van de voorziening wachtgelden blijkt dat de verplichting voor de bestuurders met € 128.000 afneemt, omdat de werkelijke kosten lager zijn.
3	In verband met de gedeeltelijke leegstand van het Stadhuisplein (vanwege verhuizing Avres naar Meerkerk) wordt de verwachte huuropbrengst naar beneden bijgesteld met ca. € 180.000. Vanaf begin 2019 wordt de leegstaande kantoorruimte op de markt te huur aangeboden. Daarnaast wordt onderzocht of de verdiepingen van het gebouw kunnen worden herbestemd voor andere doeleinden.
4	Uit het budget uitvoering coalitieakkoord is er € 160.000 beschikbaar gesteld voor het instellen van "re-activatieplan Corona". De raad wordt hierover op 17 september geïnformeerd.

3.2 Programma 2 Veiligheid

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Integraal Veiligheidsplan	Aan de hand van het uitvoeringsprogramma 2019-2020 wordt uitvoering gegeven aan de speerpunten zoals opgenomen in het Integraal Veiligheidsplan. Eind 2020 wordt het uitvoeringsprogramma geëvalueerd en een nieuw uitvoeringsprogramma voor 2021 opgesteld. Er is periodiek met de verschillende afdelingen contact en voorlopig kan geconstateerd worden dat veel onderwerpen uit het uitvoeringsprogramma, ondanks de Covid19 crisis, worden opgepakt en uitgevoerd. Zo wordt er intensief samengewerkt met sociale partners in de diverse werkstructuren rondom veiligheid en zijn de pilots Wijkgericht werken gestart.
Cameratoezicht	Op dit moment wordt de nut en noodzaak van cameratoezicht voor handhaving van de openbare orde in de gemeente Gorinchem in beeld gebracht in de vorm van een op te stellen rapportage met de titel 'Cameratoezicht in de openbare ruimte - evaluatie, verkenning en ontwikkeling'. In deze rapportage worden ook mogelijke potentiële cameragebieden meegenomen. De resultaten worden in het najaar gepresenteerd.
Wijkgericht werken	In 2019 zijn twee pilots Wijkgericht werken gestart. Het gaat om de Gildenwijk (met name rondom de Intervam-flats) en in de Haarwijk (rondom Wilhelminalaan/1ste Kremlin). Het bevorderen van bewoners- en ondernemersinitiatieven, verbeteren van de fysieke woon- en leefomgeving, het versterken van de sociale cohesie en frequent toezicht en handhaving zijn belangrijke onderdelen van de wijkaanpak onder regie van de wijkcoördinator. Conclusie van de tussentijdse evaluatie: Er zijn veel (kleine) zaken goed afgestemd en gerealiseerd. Deels door een individuele partner, deels door samenwerkende partners. Eindevaluatie van de pilots is begin 2021.
Buurtpreventieteams	De gemeente heeft de buurtpreventieteams van de nodige hulpmiddelen voorzien. Daarnaast is gevraagd of er een eigen budget noodzakelijk is. Aan Buurtpreventieteam Oost is een eigen budget ter beschikking gesteld voor een periode van 2 jaar vanaf juli 2019. Medio 2020 zag het team af van het overige budget tot juli 2021. Om hun activiteiten te kunnen realiseren waren nog voldoende financiën beschikbaar. Andere preventieteams hebben geen behoefte aan een eigen budget. Wijkbeheer ondersteunt de buurtpreventieteams.
Impact van de corona-crisis	De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De pandemie leidt tot ongekennde omstandigheden. Sinds de uitbraak zijn veel maatregelen getroffen op landelijk en regionaal niveau maar ook vanuit de gemeente zelf. Denk hierbij aan het instellen van een Corona Gemeentelijk Beleidsteam (Corona-GBT) sinds begin maart, de intensivering van crisISOverleggen met o.a. de veiligheidsregio, de GHOR en politie, adviezen aan (horeca)ondernemers en verenigingen, huur van externe locaties i.v.m. de 1,5 meter maatregel, het gebruik en control van de publieke ruimte door o.a. het bijsturen van gedrag, instelling van toegangsbeperkingen (bijv. maximeren aantal bezoekers), het opstellen van vele (crisis)communicatie berichten en informatievoorziening over o.a. gedragsregels en ondersteunende voorzieningen op website en/of apps en de organisatie rondom de GGD corona-testlocatie binnen de gemeente. De huidige situatie vraagt ook om aanzienlijk meer toezichts- en handavingscapaciteit hetgeen een zware druk legt op de inzet van handhavers. De financiële impact van de coronauitbraak wordt op dit moment geraamd op € 115.000. Het risico op budgetoverschrijdingen is echter hoog en zullen daarmee, zonder adequate compensatie vanuit de landelijke overheid, een mogelijk significant negatief effect hebben op de nabije financiële positie van de gemeente.

Veiligheid (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Prognose	Nummer Toelichting
TV11 Crisisbeheersing en Brandweer	3.052	-		3.052	3.052	
TV12 Openbare orde en Veiligheid	2.179	150	N	2.329	2.329	1,2
Lasten	5.231	150	N	5.381	5.381	
TV11 Crisisbeheersing en Brandweer	135	-126	N	9	9	3
TV12 Openbare orde en Veiligheid	637	15	V	652	652	
Baten	773	-111	N	661	661	
Totaal van saldo baten en lasten	-4.458	-261	N	-4.720	-4.720	
Stortingen in reserves	-	-		-	-	
Onttrekking aan reserves	-	-		-	-	
Saldo	-4.458	-261	N	-4.720	-4.720	

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
1	De extra uitgaven ad € 115.000 hebben te maken met inzet extra van Boa's, capaciteit voor het team Veiligheid Toezicht en communicatiemiddelen over de Coronacrisis in de stad.
2	Er vindt een (budgettair neutrale) bijstelling van de verdeling/toerekening van salariskosten plaats op dit programma van € 62.000.
3	De verwachte huurinkomsten van de brandweerkazerne zijn in de nieuwe kostenverdeelssystematiek van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid verwerkt in de jaarlijkse gemeentelijke bijdragen. Deze wijziging leidt tot een tekort van € 126.000 in 2020. Vanaf 2021 is dit reeds meegenomen in het actuele meerjarenperspectief zoals gepresenteerd in de Perspectiefnota 2021.

Investerings (bedragen x € 1.000)	Budget	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Nummer Toelichting
CUR, camera 2017 en 2018	61	-		61	
Vervangen 3 auto's toezicht en handhaving	60	-		60	
Hard en software CUR	44	-		44	
Lasten	165	-		121	
Totaal investeringen	165	-		121	

3.3 Programma 3 Verkeer en vervoer

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Mobiliteitsvisie en - plan	Op 23 januari 2020 is de Mobiliteitsvisie Gorinchem 2040 vastgesteld. Op basis van deze visie is een maatregelenoverzicht en een uitvoeringsagenda uitgewerkt. Naar verwachting worden deze stukken in september 2020 vastgesteld.
Fietsparkeerplekken	De pilot met de bewaakte fietsenstalling is op 14 juli 2020 afgerond, zoals beschreven in een raadsinformatiebrief (2020-699601). Er wordt gewerkt aan een voorstel om te komen tot een structurele exploitatie van een gratis bewaakte fietsenstalling. De raad wordt over de uitkomsten hiervan begin 2021 geïnformeerd. De kosten van de afgeronde pilot in 2020 zijn niet gedekt en zijn als extra last verwerkt in deze tussenrapportage 2020. Op basis van een uitgevoerde evaluatie van alle fietsvoorzieningen in de binnenstad wordt in de tweede helft van 2020 in beeld gebracht waar nog enkele fietsparkeerplaatsen kunnen worden uitgebreid. Voor de realisatie is een investeringsbudget beschikbaar.
Vergroten parkeercapaciteit	Om te kunnen komen tot een nieuw parkeerbeleid is in november 2019 een nieuw parkeerpanel samengesteld, dat in 2020 advies uit moet brengen over het te voeren parkeerbeleid in de binnenstad. Vanwege de Coronamaatregelen is dit proces vertraagd. Het streven is om het nieuwe parkeerbeleid in 2021 ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor te leggen.
Creëren parkeergelegenheid	In de Uitvoeringsagenda Mobiliteitsplan 2020-2023 is de uitbreiding van parkeergarage Kweeklust opgenomen. Na vaststelling daarvan worden de plannen verder voorbereid. Nadat vorig jaar al het paraplubestemmingsplan 'parkeren' is vastgesteld, brengt een parkeermanager nu de hele parkeerketen in beeld en doet aanbevelingen om de keten te optimaliseren.
Inrichting E-laad infrastructuur	In het eerste halfjaar van 2020 zijn er 14 verkeersbesluiten genomen, waarbij parkeerplaatsen worden gereserveerd met als doel 'het opladen van elektrische auto's'. In vier gevallen ging het om de aanwijzing van een tweede gereserveerde parkeerplaats bij een bestaande laadpaal. In de 10 overige gevallen zijn er laadpalen geplaatst dan wel in voorbereiding voor plaatsing. De verwachting is dat deze lijn zich doorzet in de tweede helft van 2020.
Intergemeentelijke lobby's	Na het bezoek van de Minister in februari werd duidelijk dat er geen versnelling van de aansluiting Scheiwijk op de A27 mogelijk is en er rekening gehouden moet worden met vertraging. De lobby om te komen tot een versnelde uitvoering is hierna stopgezet. Via het overleg 'Regiodeal' blijft er wel aandacht voor de ontsluiting van bedrijfsterrein Groote Haar op de A27. Deze is vooral gericht op medewerking van betrokken instanties voor alternatieve ontsluitingen. Samen met de regio Drechtsteden en de provincie Zuid-Holland wordt ingezet op het verbeteren van de doorstroming op de A15.
Havengelden (Corona)	De HUB Gorinchem West maakt deel uit van de Mobiliteitsvisie. In het kader van de corridor Breda-Gorinchem-Utrecht lobbyt Gorinchem voor een HUB Gorinchem West. Als gevolg van de Coronacrisis hebben de binnenlandse en buitenlandse rederijen inmiddels alle reserveringen tot het eind van het jaar geannuleerd. Op dit moment onderzoekt de toeristen/cruiseschepenbranche de mogelijkheden van compensatie voor te betalen havengelden via (Rijks)regelingen. In kwartaal vier wordt de balans opgemaakt hoe de gemeente Gorinchem met deze situatie om kan en wil gaan en wordt duidelijk welk deel van de wel in rekening gebrachte maar nog niet ontvangen havengelden eventueel alsnog bij de rederijen kan worden verhaald.

Verkeer en vervoer (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Prognose	Nummer Toelichting
TV21 Verkeer en vervoer	4.598	-38	V	4.560	4.560	6,7,8,9
TV22 Parkeren	1.048	-11	V	1.037	1.037	
TV23 Recreatieve Havens	576	-18	V	558	558	
TV24 Economische Havens en waterwegen	24	-		24	24	
TV25 Openbaar vervoer	2.966	-282	V	2.684	2.684	1,3
Lasten	9.212	-349	V	8.863	8.863	
TV21 Verkeer en vervoer	320	653	V	973	973	5
TV22 Parkeren	689	-		689	689	
TV23 Recreatieve Havens	116	-10	N	106	106	
TV24 Economische Havens en waterwegen	117	-		117	117	
TV25 Openbaar vervoer	2626	-322	N	2.304	2.218	2,3,4
Baten	3.867	321	V	4.188	4.102	
Totaal van saldo baten en lasten	-5.345	670	V	-4.675	-4.761	
Stortingen in reserves	7.150	653	N	7.803	7.803	2
Onttrekking aan reserves	191	16	V	207	207	
Saldo	-12.304	33	V	-12.270	-12.356	

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
1	Na een traject van 6 jaar zijn de firma's Boskalis Nederland, Van den Herik Kust en oeverwerken bv en de gemeente Gorinchem tot een schikking gekomen over de aansprakelijkheid en de afwikkeling van o.a. de schade aan de veerboot Gorinchem IX. De gemeente Gorinchem ontvangt ruim € 130.000. Dit schikkingsbedrag zal worden gebruikt voor de revisie van de watertaxi Gorinchem IX, zoals vorig jaar op 19 augustus 2019 door het college is besloten. Dit betekent dat zowel het batenbudget (schade-uitkering) en het lastenbudget (voor schadeherstel) met € 130.000 worden bijgesteld.
2	Door de Coronacrisis is het aantal bezoekers en overzettingen van de Veerdienst drastisch terug gelopen. Dit zorgt voorlopig voor gederfde baten van ca. € 215.000. Deze worden deels gecompenseerd door lagere dieselkosten (€ 90.000) en minder inzet van personeel (€ 48.000). Op basis van de samenwerkingsovereenkomst dragen de deelnemende gemeenten naar rato bij aan het resterende verschil van € 75.000. Na week 30 lijkt het aantal overzettingen weer voorzichtig in de richting van de cijfers van 2019 te gaan. Uiteraard is een en ander afhankelijk van hoe het virusverloop zich manifesteert en aan welke regels Riveer zich dient te houden.
3	De totale exploitatiebegroting van de Veerdienst Riveer is onder andere ten behoeve van een logischer verdeelsystematiek richting de deelnemende oevergemeenten herschikt en direct geactualiseerd. Hierbij zijn oude ramingen voor zowel de lasten als de batenzijde met € 310.000 geëlimineerd. Dit betreft een (administratieve) budgettaire neutrale wijziging.
4	De historische binnenstad van Gorinchem wordt jaarlijks steeds veelvuldiger bezocht door grote scheepsrederijen en haar passagiers. Bij ongewijzigde omstandigheden zouden de geraamde baten voor havengelden (oorspronkelijk € 117.000) hierdoor verhoogd worden met ca. € 100.000. Echter, door de Coronacrisis is aan dit bezoek vanaf april abrupt een einde gekomen. Van de geraamde baten ad € 117.000 is al een bedrag van € 20.000 aan kadegelden en € 11.000 aan reserveringskosten ontvangen, c.q. in rekening gebracht, maar de verwachting is dat het restant van € 86.000 slechts deels of helemaal niet meer zal worden ontvangen. Daarom wordt voor 2020 veiligheidshalve een lagere baat van € 86.000 aan havengelden geprognosticeerd. Bij de jaarrekening 2020 vindt de definitieve afrekening plaats, waarbij rekening wordt gehouden met de eventuele compensatie voor de cruisebranche.
5	In de grondexploitatie bedrijventerrein Oost II zit een bijdrage voor Tracé Oost II/afrit A15 van € 653.000, welke in 2020 is verwerkt. Deze bijdrage wordt toegevoegd aan de afschrijvingsreserve ter (gedeeltelijke) dekking van de afschrijvingslasten als gevolg van de investeringen voor het Tracé Oost II/afrit A15.
6	De kosten voor de bedrijfsvoering en de directievoering voor de Merwede Lingelijn (MLL) Beheer BV worden doorberekend naar de deelnemende partijen. Bij de afrekening van 2019 is gebleken dat de hiervoor in de begroting opgenomen middelen meerjarig te laag zijn geraamd. Dit levert hogere kosten op van € 45.000 voor 2019 en ca. € 25.000 in 2020. Dit betekent voor 2020 een bijgestelde raming van € 70.000. We zijn in gesprek met de directeur van de MLL over een concrete meerjarenraming, waarbij ook de laatste ontwikkelingen rond station Gorinchem Noord worden betrokken. De uitkomsten worden meegenomen in de meerjarenbegroting 2021-2024.
7	Bij de jaarrekening 2019 werden de kosten voor de pilot "gratis bewaakte fietsenstalling" voor de periode januari tot en met juli 2020 geprognosticeerd op € 80.000. Door de Coronacrisis is de fietsenstalling tijdelijk gesloten geweest. De kosten voor de periode 1 januari tot 1 juli zijn € 53.000. In de raadsinformatiebrief Z/20/674779 D - 699601 d.d. 14 juli is de gemeenteraad geïnformeerd over het tijdelijk open blijven van de fietsenstalling op zaterdagen tot in ieder geval 1 oktober. Inmiddels hebben we besloten de fietsenstalling op zaterdagen open te houden tot einde van het jaar, de kosten voor de 2 ^e helft van het jaar bedragen daarmee ca. € 13.000.
8	Op basis van de regionale maatschappelijke agenda (RMA) verkeersveiligheid wordt voor 2020 en 2021 een regionaal programma verkeersveiligheid uitgevoerd. De bijdrage van Gorinchem aan de regio hiervoor bedraagt € 18.000 per jaar. Dit wordt betaald vanuit het jaarlijkse RMA-budget op progr 1.
9	Budgetneutrale wijziging van € 223.000 om de aansluiting met de begroting van Waardlanden 2020 te krijgen. Voor verdere informatie verwijzen wij u naar programma 8.

Investerings (bedragen x € 1.000)	Budget	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Nummer Toelichting
1e elektrische veerboot	2.100	-		2.100	
2e elektrische veerboot	2.100	-		2.100	
Fietsroutes Gorinchem-Oost	180	-		180	
Station Gorinchem-Noord	8.843	-		8.843	
Aanpassen Groenmarkt	500	-		500	
Aanpassingen walvoorzieningen veerbots	800	-		800	
Fietsparkeren binnenstad	200	-		200	
Havens geleidewerken	136	-		136	
Sociaal veilige route Buiten de Waterpoort	271	-		271	
Herinrichting Banneweg	2.348	-		2.348	
Bastion II	600	-563	V	37	1
Aankoop grond Bagijnenwal 1 t/m 19		138	N	138	1
Werkzaamheden infrastructuur Bastion II		425	N	425	1
Mobiliteit	500	-		500	
Illuminatieplan binnenstad	200	-		200	
Infra aanpassingen i.v.m. OV concessie	100	-		100	
Openbare verlichting	239	-		239	
Software e loket parkeren	45	-		45	
Tracé Oost II aansluiting A15	3.756	-		3.756	
Verbeteren verkeersveiligheid Gildenweg	193	-		193	
Vergroten parkeercapaciteit	80	-		80	
Vervangen auto's	65	-		65	
Vervanging straatmeubilair	142	-		142	
Vervanging verkeersborden	67	-		67	
Lasten	23.465	0		23.465	
Fietsroutes Gorinchem-Oost	82	-		82	
Herinrichting Banneweg 2019	553	-		553	
Station Gorinchem-Noord	264	-		264	
Verbeteren verkeersveiligheid Gildenweg		47	V	47	2
Tracé Oost II aansluiting A15	1.042	-		1.042	
Baten	1.941	47		1.988	
Totaal investeringen	21.524	-47	V	21.477	

Nr.	Bijstelling investeringen
1	Voor de aankoop van grond en de uitvoering van de werkzaamheden op het gebied van de infrastructuur is een investeringsbudget van € 600.000 (na aanpassing) beschikbaar gesteld door de gemeenteraad. Dit budget wordt bij deze tussenrapportage onderverdeeld in een drietal deelbudgetten.
2	Van de vier maatregelen voor de aanpak van de verkeersveiligheid Gildenweg is één locatie (kruising Gildenweg/Bataafsekade) als gevolg van voortschrijdend inzicht niet uitgevoerd. De overige locaties zijn uitgevoerd en afgerond. Het restant van het investeringsbudget ad € 47.000 valt vrij en dit leidt tot lagere kapitaallasten dan geraamd.

3.4 Programma 4 Economie

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Verbetering vestigingsklimaat	De ontsluiting van het bedrijventerrein Groote Haar maakt onderdeel uit van het project A27. Tot het moment dat Groote Haar beschikbaar komt, is het enige beschikbare bedrijventerrein Oost II. Omdat de beschikbaarheid van bedrijfsgrond hier zeer beperkt is, hanteren we een stringent uitgiftebeleid. We geven voorrang aan bedrijven uit Gorinchem met een ruimtevraag en aan bedrijven met een meerwaarde op het gebied van duurzaamheid, werkgelegenheid en innovatie. Voorts is de aandacht gericht op het behouden van bestaande bedrijven. Daarvoor scherpen we het economisch profiel van Gorinchem verder aan, vertaald naar acties voor verdere verbetering van het ondernemers- en vestigingsklimaat. We betrekken hierbij het georganiseerde bedrijfsleven waaronder de IKG en de op te stellen economische visie aanwezige G11 bedrijven. In hoeverre de visie bijstelling behoeft als gevolg van de Coronacrisis, gaan we bij de uitwerking nader onderzoeken.
Samenwerking ondernemers, overheid en onderwijs	De samenwerking tussen ondernemers, overheid en onderwijs vindt op regionale schaal plaats binnen de arbeidsmarktregio Gorinchem. Vanuit een gezamenlijk initiatief van scholen, bedrijven en onderwijs 'School & Bedrijf' werken we aan een verbetering van de aansluiting op de arbeidsmarkt. In 2020 richt School & Bedrijf zich op innovatie en maatwerk. Daarnaast wordt techniekonderwijs verder ontwikkeld. Het Leerwerkloket gaat meer nadruk leggen op het taalonderwijs binnen de integrale aanpak van leren en werken. Daarnaast voert het loket een ondersteunende marketing- en communicatiecampagne.
DOE-agenda	De coronacrisis zal zorgen voor een behoorlijke verandering op de arbeidsmarkt. Naar verwachting zal er veel vraag zal zijn naar gerichte omscholing. De DOE-agenda sluit aan bij deze behoeften. Ondernemers, die nu gebruik maken van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemen (Tozo) gebruiken het WIJIIJ-platform. Zij oriënteren zich via dit platform op andere werkzaamheden na de crisis. Daarnaast starten we het project Bijstaanders op om een oplossing te bieden voor de tekorten in de zorg. <i>(Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die kwetsbare buurtgenoten kunnen ondersteunen, worden begeleid door bijstaanders. De bijstaanders ontvangen zelf ook een bijstandsuitkering en worden nu opgeleid om die begeleiding professioneel te kunnen bieden).</i>
Economische visie	In de eerste helft van dit jaar zijn twee onderzoeken uitgevoerd. Een onderzoek naar het opstellen van een economische ambitie voor de regio AV, met daarin de uitwerking van drie potentiële ontwikkelscenario's. Samen met het tweede onderzoek naar het economisch profiel van Gorinchem vormt dit de basis voor de nog op te stellen economische visie van onze stad.
Digitale bereikbaarheid	Dit proces gaat in de tweede helft van 2020 van start. Naar verwachting is deze visie begin 2021 gereed en zal hij nader worden uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma waarin het nieuwe bedrijventerrein Groote Haar uiteraard een belangrijke rol speelt.
	De eerste marktpartijen benaderden de gemeente in 2020 om een gesprek aan te gaan over de aanleg van een glasvezelnetwerk. Er is zelfs een partij die een concept samenwerkingsovereenkomst heeft voorgelegd aan de gemeente. Om vervolgesprekken aan te kunnen gaan over de concept samenwerkingsovereenkomst en verder in gesprek te kunnen met andere partijen, is een verkenning gestart om te komen tot afspraken met een aanbieder om de gehele gemeente van glasvezel te voorzien. Begin september 2020 is dit rapport afgerond. Het resultaat is een advies aan de gemeente Gorinchem hoe om te gaan met de 'verglazing van de stad'.

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Toeristische ontwikkeling	De toeristische sector heeft zwaar te lijden onder de invloed van corona. De situatie heeft effect op toeristische attracties, horeca en evenementen. De riviercruisemarkt ligt nagenoeg volledig stil. Gorinchem Citymarketing merkt daarentegen een toename in het animo voor routegebonden activiteiten, zoals wandelen en fietsen. Op strategisch niveau lopen verschillende ontwikkelingen door. Het college heeft besloten een regierol op te pakken bij het ontwikkelen van het riviercruiseproduct van Gorinchem en de regio. Ambtelijk wordt een integrale projectgroep gestart om de kansen die er liggen te benutten. Als onderdeel van de Vestingdriehoek is Gorinchem vertegenwoordigd in NLDelta. Op dit moment is de statusaanvraag voor Nationaal Park NLDelta in voorbereiding. Begin 2021 wordt deze aangeboden aan het ministerie. De vergadering waarin de UNESCO-nominatie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie wordt behandeld is in verband met Corona tot nader order uitgesteld. De voorbereidingen voor de Vestingdriehoekdagen met het thema Hugo de Groot zijn begonnen. In verband met COVID-19 wordt rekening gehouden met twee scenario's. In een samenwerking tussen Riveer en Gorinchem Citymarketing is een pilot gestart met een mobiel toeristisch informatiepunt Buiten de Waterpoort om de passagiers van de riviercruiseschepen en passagiers van Riveer te ontvangen.

Economie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Prognose	Nummer Toelichting
TV31 Economische ontwikkeling	301	518	N	819	819	4
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9701	-431	V	9.270	9.270	1
TV33 Bedrijfsloket en -regelingen	24	-		24	24	
TV34 Economische promotie	735	-192	V	543	543	3
Lasten	10.761	-105	V	10.656	10.656	
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9.561	-429	N	9.132	12.540	2
TV33 Bedrijfsloket en -regelingen	183	-		183	183	
Baten	9.744	-429	N	9.315	12.723	
Totaal van saldo baten en lasten	-1.017	-324	N	-1.341	2.067	
Stortingen in reserves	-	-		-	3.408	2
Onttrekking aan reserves	50	-		50	50	
Saldo	-968	-324	N	-1.292	-1.292	

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
1	De neerwaartse bijstelling betreft de grondexploitatie Groote Haar. In de jaarschijf 2020 stonden verwervingskosten opgenomen voor gronden benodigd voor de verbindingsweg tussen bedrijventerrein en op- en afrit A27. Rijkswaterstaat doet deze grondaankopen namens de gemeente en belast de kosten vervolgens door. Echter anders dan eerder overeengekomen dit direct per individuele aankoop te doen, zal RWS dit achteraf in één keer doen voor alle gronden die voor en namens gemeente zijn aangekocht. Naar verwachting is dit in 2022 en daarmee schuiven de in de grondexploitatie opgenomen uitgaven voor 2020 en 2021 door.
2	De prognose winstneming grondexploitatie Oost II bedraagt ca. € 963.000. De grondexploitatie Groote Haar heeft een verwachte vrijval van de voorziening van € 2.445.000. De definitieve berekeningen worden bij de jaarrekening 2020 gemaakt en verwerkt. De vrijval van de voorziening komt door een verlaging van de rente.
3	Om de ondernemers in de binnenstad te ondersteunen in de Coronatijd, is hen de terrashuur voor 2020 kwijtgescholden. Dit betekent een derving van de huren van € 53.000. De subsidie aan het Hamelhuis ad € 45.000 is abusievelijk twee keer geraamd. Deze kan eenmalig met € 45.000 af geraamd worden. Als gevolg van het doorschuiven van de investeringsbudgetten voor stadspromotie en citymaking en voor het illuminatieplan en de schotbalkenloods van 2019 naar 2020 ontstaat er een eenmalig voordeel op de kapitaallasten van deze investeringen van € 56.000.
4	Instellen re-activatieplan Corona € 500.000 een pakket aan stimulerende maatregelen waardoor we als gemeente zo goed mogelijk kunnen anticiperen op de effecten van de coronacrisis op onze economie en onze ondernemers hierbij kunnen ondersteunen, faciliteren en stimuleren. Deze lasten worden voor € 160.000 gedekt uit het budget uitvoering coalitieakkoord. De gemeenteraad wordt hierover op 17 september geïnformeerd.

Investerings (bedragen x € 1.000)	Budget	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Nummer Toelichting
Citymaking 2019 en 2020	200	-		200	
Stadspromotie	310	-		310	
Vestingplan 2019	50	-		50	
Lasten	560	-		560	
Avelingen	0	-15	N	-15	
Baten	0	-15		-15	
Totaal investeringen	560	15	N	575	

3.5 Programma 5 Onderwijs

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Taalpact	Samen met alle maatschappelijke partners in de stad is de focus gericht op een doorlopende leerlijn taal van 0-99. Alle taalactiviteiten zijn in beeld gebracht. Zo zien we waar doublures en lacunes zitten, waardoor er effectiever op laaggeletterdheid wordt ingespeeld. In september 2020 wordt er gestart met een werkprogramma 'Huh? wat bedoelt u?' en start er een campagne in samenwerking met SOT media. Tijdens het werkatelier taalpact in september 2020 zullen de opgestelde ambities uit 2019 smarter worden gemaakt.
Gelijke Kansen Alliantie	Vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zijn we benaderd om aan te sluiten bij de Gelijke Kansen Alliantie. Samen met het onderwijs, kinderopvang en maatschappelijke partners hebben we een agenda opgesteld waarin we de ambities verwoorden om verbinding te leggen tussen de thuis-, school- en straatomgeving. Op deze wijze willen we alle jongeren in beeld hebben en houden. Het streven is om onbenut talent onder jongeren niet verloren te laten gaan. Daarmee sluiten we aan bij één van de aanbevelingen uit het Radaradvies om jongeren uit de stad in beeld te krijgen.
Stagemogelijkheden	In overleg met School en Bedrijf wordt bekeken hoe we de stagemogelijkheden vanuit de Arbeidsmarktregio Gorinchem bij diverse HBO-instellingen onder de aandacht kunnen brengen zodat de studenten behouden blijven voor bedrijven, stad en regio. Verder is een aanvraag ingediend voor de ESF subsidie impuls baankansen Pro/vso schooljaar 2020/2021 ten behoeve van De Noordhoek (Logos) en Merewade (OVO) Praktijkonderwijs.
Integraal Huisvestingsplan (IHP)	De gemeenteraad heeft in juni 2020 ingestemd met het IHP voortgezet onderwijs. Dit betreft de 1e fase RBIC; o.a. vervangende nieuwbouw Gilde Vakcollege Techniek.
Regionale beroepen- en innovatiecampus (RBIC)	De 1e fase voor een Regionale Beroepen- en Innovatiecampus (RBIC) met realisatie van een Innovatie- en Afstudeercentrum (IAC) wordt verder uitgewerkt. Het IAC wordt in oktober 2020 ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd. Er is veel overleg geweest tussen schoolbesturen, bedrijfsleven en gemeente. Hierdoor is een goede samenwerking ontstaan en een breed draagvlak voor het realiseren van een innovatief onderwijsklimaat in Gorinchem.

Onderwijs (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Prognose	Nummer Toelichting
TV41 Openbaar basisonderwijs	197	-		197	197	
TV42 Onderwijshuisvesting	2.929	-208	V	2.721	2.721	1,4,3
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	5.186	522	N	5.708	5.708	2,5,7
Lasten	8.312	314	N	8.626	8.626	
TV42 Onderwijshuisvesting	232	-4	N	228	228	1,3
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2108	786	V	2.894	2.894	2,5,6,7
Baten	2.340	782	V	3.122	3.122	
Totaal van saldo baten en lasten	-5.972	468	V	-5.504	-5.504	
Stortingen in reserves	-	-		-	-	
Onttrekking aan reserves	226	-226	N	-	-	3
Saldo	-5.746	242	V	-5.504	-5.504	

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
1	Voor de kosten voor sloop, verhuizing en openingsactiviteiten voor de brede school in Hoog Dalem is een bedrag van € 140.000 geraamd, dat wordt gedekt uit de algemene reserve. Deze activiteiten vinden plaats in 2021, waardoor zowel de onttrekking aan de reserve als de uitgaven een jaar doorschuiven.
2	De rijksbijdrage voor Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) is voor 2020 € 196.000 hoger dan geraamd. Dit budget is beschikbaar voor de uitvoering van het OAB-beleid.
3	Voor de sloop- en verhuiskosten van de panden aan de Lange Slagenstraat is een bedrag van € 226.000 geraamd in 2020. Dit wordt gedekt door een onttrekking aan de reserve sloopkosten Lange Slagenstraat. Zowel de uitgaven als de onttrekking vinden niet in 2020 plaats en worden doorgeschoven naar 2021.
4	Door de temporisatie van een aantal investeringen in de onderwijshuisvesting in Gorinchem Oost, waaronder de vertraging van de bouw van de brede school in Hoog Dalem, is er eenmalig een voordeel van € 72.000 door lagere kapitaallasten in 2020.
5	Avres heeft een einddeclaratie ingediend voor het project 'ESF Arbeidsmarktregio Gorinchem 2014-2016 en 2017-2018'. In juli 2020 ontving de gemeente Gorinchem als centrumgemeente van de arbeidsmarktregio hierdoor de definitief vastgestelde subsidies ter hoogte van in totaal € 503.978. Dit bedrag wordt overgemaakt naar Avres, omdat Avres deze activiteiten heeft uitgevoerd.
6	Vanuit de onderhoudsvoorziening voor de multifunctionele schoolgebouwen kan eenmalig € 24.000 vrijvallen, omdat de eigenaarssituatie is gewijzigd of voorgenomen groot onderhoud niet hoeft te worden uitgevoerd.
7	De rijksbijdragen voor de uitvoering van de Wet educatie en beroep en aanpak van laaggeletterdheid zijn per saldo € 62.000 hoger dan geraamd. Deze middelen worden 1 op 1 ingezet voor de WEB en de aanpak van laaggeletterdheid.

Investerings (bedragen x € 1.000)	Budget	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Nummer Toelichting
IHP Gorinchem-Oost	11.893	-		11.893	
Gomarus uitbreiding ihp 2014	2.000	-		2.000	
Beroepencampus	2.500	-		2.500	
Uitbr Fortes Lyceum en sporthal OKK en Technasium	1.490	-		1.490	
Binnenklimaat scholen	1.000	-		1.000	
Yulius aanpassen Merwedekanaal 8a ihp 2014	150	-		150	
Yulius renovatie Dr Hiemstralaan 24-24a	1.000	-		1.000	
Lasten	20.033	-		20.033	
Binnenklimaat scholen	500	-		500	
Baten	500	-		500	
Totaal investeringen	19.533	-		19.533	

3.6 Programma 6 Sport, cultuur en recreatie

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Capaciteit binnensport	De bouw van de sportzaal Hoog Dalem en de Sporthal Fortes-OKK zijn in voorbereiding, de definitieve ontwerpen zijn gereed. Verwachting is dat beide gebouwen na de zomervakantie 2021 zijn gerealiseerd. Door deze capaciteitsvergroting zullen alle verenigingen en aanbieders, vooral in het piekseizoen (oktober-maart), een goede urenverdeling hebben en de leden van de verenigingen op hun gewenste tijden kunnen sporten - en of bewegen.
Beleidskader subsidie	De huidige Algemene Subsidieverordening 2011 is verouderd en dus toe aan verandering. Om het nieuwe beleid vorm te geven zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd: - Verhoging van de dienstverlening aan instellingen en burgers; - Participatie van de stad; - Transparante overheid; - Werken op basis van vertrouwen; - Verminderen van administratieve last en regeldruk; - Efficiënt en effectief organiseren. Het proces en het nadere regels rondom de verschillende beleidsterreinen (jeugd)sport, amateurkunst, evenementen, Blik in actie en straat- en buurtactiviteiten) worden de komende tijd aangepast. Het beleidskader en de subsidieverordening gaan samen met de nog aan te passen nadere regels in per 1 januari 2021.
De Nieuwe Doelen	In de eerste helft van 2020 is een aantal stappen gezet om tot de uitvraag voor een exploitant te komen. Er is een kennismaking met de stad opgestart, die dient ter verkenning van de lokale markt. Daarnaast is opdracht verstrekt om een 0-meting op het pand aan de Haarstraat 64 uit te voeren. Dit betreft een basismeting naar de minimale ingrepen die nodig zijn om het pand bouwkundig en installatietechnisch te verduurzamen. Tot slot is een start gemaakt met het opstellen van een aanbestedingsdocument. Eerder was beoogd dat voorgenoemde stappen voor de zomer zouden zijn afgerond, maar door de Coronacrisis is hierin een vertraging opgetreden. De gemeenteraad is op twee momenten meegenomen in de vorm van een klankbordgroep, waarbij de klankbordgroep heeft ingestemd met het continueren van de voorbereidende werkzaamheden voor de uitvraag. In het derde kwartaal van 2020 worden de voorbereidingen voor het in de markt zetten van een uitvraag afgerond en voorgelegd aan het college en de gemeenteraad. Bij een positief besluit zal de uitvraag nog dit jaar in de markt worden gezet. Als dit leidt tot een gunning, kan in 2021 de renovatie van De Nieuwe Doelen worden opgepakt.
Gorcumse geschiedenis en erfgoed	Begin 2020 is de personele capaciteit van het museum uitgebreid, waardoor het museum beter in staat is om haar ambitie te verwezenlijken. Zo is er een nieuwe website gelanceerd, waarop een deel van de museumcollectie digitaal is te raadplegen. Ook is de begane grond verbouwd. Daar is nu de kunsttuleen in combinatie met een museumwinkel te vinden. Verder zijn we gestart met de herinrichting van de presentatie van de historische collectie en ook met de verhuizing van de depots. Het voorjaar stond in het teken van de succesvolle exposities <i>'Het Geheim van de Meester'</i> en <i>'Bedrieglijk Echt'</i>. De Coronacrisis zette helaas een streep door de opening van de expositie <i>'On the Move'</i>, die op 14 april zou plaatsvinden. Gelukkig kon de expositie worden verlengd tot en met 22 november. Door de Corona ontvangen wij dit jaar minder bezoekers dan verwacht.

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
	Op 5 november 2019 is besloten voor de potentiële gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden, voorzien van een positief advies van de erfgoedcommissie, het aanwijzingstraject te starten. Dit past binnen de oorspronkelijke bestuurlijke opdracht en de hiervoor beschikbaar gestelde budgetten. Verder is besloten tot een integraal en breed ingestoken onderzoek naar eventuele uitbreiding van de gemeentelijke monumentenlijst en de positionering van het erfgoedbeleid binnen de gemeentelijke organisatie. Het aanwijzingstraject is voorbereid, met als doel in april 2020 te starten met de procedures. Vanwege de landelijke richtlijnen m.b.t. het coronavirus is dit niet gelukt. De start van het traject staat nu gepland voor het najaar 2020. Het is de bedoeling de uitkomsten in het 4 ^e kwartaal 2020 aan de gemeenteraad voor te leggen.
Bevordering deelname onderwijs, sport en cultuur	Gorinchem Beweegt en Stichting Leergeld zetten in op kennismaking met en deelname aan sport- en cultuuractiviteiten van kinderen. In dat kader vinden er na school in de wijk/brede scholen sport- en cultuuractiviteiten plaats. Tijdens de coronacrisis is door Gorinchem Beweegt extra spel- en sportaanbod verzorgd op verschillende basisscholen. Voor senioren zijn online beweeglessen opgezet en voor cliënten van zorginstellingen een beweegaanloop. In het kader van het landelijke sportakkoord is samen met spelbepalers een lokaal sportakkoord 'De Kracht van Sport-extra' opgesteld. Hiervoor is van 2020 tot en met 2022 jaarlijks € 20.000 overheidsgeld beschikbaar. In Gorinchem hebben alle leerlingen de kans om voor, tijdens en na schooltijd kennis te maken met diverse vormen van cultuureducatie. Voor <i>op school</i> vraagt de gemeente dit jaar voor de 3e keer een vierjarige subsidie aan voor 'Cultuureducatie met kwaliteit' bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. Daarnaast subsidiëren wij Stichting Kindercentra Gorinchem (SKG) voor de Carroussel, waar leerlingen van de basisschool <i>na school</i> een keer in de maand in de wijk kunnen kennismaken met cultuur. De talentontwikkelingsplek '<i>In de Ruimte</i>' in de Botersteeg voor de oudere jeugd heeft door de Corona enige vertraging opgelopen, maar is met een zomerprogramma toch van start gegaan. Na het zomerreces worden de eerste resultaten geëvalueerd.
Speelruimteplan	Park 't Haagje in Gorinchem-Oost is volledig afgerond. Gebruikers zijn zeer tevreden over het resultaat. Helaas vindt er in de late avonden regelmatig vandalisme plaats. In samenwerking met buurtpreventie, handhaving, jongerenwerk, Gorinchem Beweegt en politie wordt er met de jongeren gesproken en worden s 'avonds controles uitgevoerd. De jongerenontmoetingsplek (JOP) is geplaatst, jongeren maken veelvuldig gebruik van de JOP. Het gesprek aangaan met de jongeren bij de JOP wordt op deze manier makkelijker en laagdrempeliger. De kleine speelplekken in de Haarwijk zijn ook opgeleverd, de centrale speelplek nog niet. De 10e Penninglaan wordt ingezet als centrale speelplek, echter hier moet eerst de noodzakelijke watercompensatie worden gerealiseerd. Verwachting is dat half 2021 de speelplek volledig gereed is. De voorbereidingen voor Wijdschild zijn ook gestart, eind september is de eerste bewonersbijeenkomst. Burgerparticipatie tijdens de uitvoering van het speelruimteplan staat centraal.
Emancipatie en diversiteit	De gemeente wil dat iedereen mee kan doen en zich thuis voelt in de stad. In 2020 voeren we het emancipatie- en diversiteitsbeleid verder uit. In november 2020 zal de Maand van Respect weer plaatsvinden (conform RIVM richtlijnen). Verder worden de landelijke en mondiale ontwikkelingen gevolgd.
Cultuurvisie	December 2019 is de cultuurvisie ' <i>Ambities Cultuur 2019-2023</i> ' vastgesteld. Speerpunten zijn cultureel erfgoed en cultuureducatie en -participatie. Daarnaast zijn

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
	er ambities geformuleerd voor De Nieuwe Doelen en de toekomstige huisvesting van de bibliotheek. Voor de stand van zaken rondom de uitwerking van de ambitie voor het theater wordt verwezen naar de toelichting bij aandachtspunt <i>'De Nieuwe Doelen'</i>. Rondom de toekomstige huisvesting van de bibliotheek wordt aan een projectvoorstel gewerkt. Als onderdeel van het project start de bibliotheek na de zomer met het opstellen van een nieuwe visie en uitvoeringsplan. De start van de uitvoering van het projectplan <i>'Gorinchem Inspireert'</i> staat gepland voor dit najaar. Wij willen met en voor de stad een duurzaam netwerk optuigen dat het culturele en sociale domein samenbrengt. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om het wiel opnieuw uit te vinden, maar juist in deze op te trekken met bestaande spelers en initiatieven. Voor de uitwerking van de ambities voor het cultureel erfgoed wordt verwezen naar het aandachtspunt <i>'Gorcumse geschiedenis en erfgoed'</i> hierboven. Bij de vaststelling van de cultuurvisie is er ook een motie van D66 <i>'Talentontwikkeling in amateurkunst'</i> aangenomen. Naar aanleiding van deze motie is de Amateurkunst in het eerste kwartaal geëvalueerd. Over de positieve uitkomst is de gemeenteraad met een raadsinformatiebrief geïnformeerd (Z/20/674965 D-6954510). Het college heeft besloten om tijdens de Coronacrisis De Nieuwe Doelen tijdelijk open te stellen voor de programmering van de theaters 't Pand en Peeriscoop en de sociaal culturele partijen van de stad die een groot podium of door de 1,5 meter afstandsregel meer ruimte nodig hebben om te repeteren. Op die manier willen wij op alternatieve wijze de gemeentelijke cultuurambities realiseren.

Sport, cultuur en recreatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Prognose	Nummer Toelichting
TV51 Sportbeleid en activering	1.110	94	N	1.204	1.204	1
TV52 Sportaccommodaties	3.373	112	N	3.485	3.485	2
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	1.745	166	N	1.911	1.911	3
TV54 Musea	1.251	16	N	1.267	1.267	7
TV55 Cultuur erfgoed	1.056	-10	V	1.046	1.046	
TV56 Media	771	-		771	771	
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.414	-265	V	3.149	3.149	4
Lasten	12.721	113	N	12.834	12.834	
TV51 Sportbeleid en activering	47	162	V	209	209	1,5
TV52 Sportaccommodaties	1387	-8	N	1.379	1.379	6
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	79	-16	N	63	63	
TV54 Musea	109	-25	N	84	84	
TV55 Cultuur erfgoed	187	-17	N	170	170	
TV56 Media	118	-		118	118	
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	212	24	V	236	236	
Baten	2.140	120	V	2.260	2.260	
Totaal van saldo baten en lasten	-10.581	7	V	-10.574	-10.574	
Stortingen in reserves	180	-		180	180	
Onttrekking aan reserves	105	-		105	105	
Saldo	-10.656	7	V	-10.649	-10.649	

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
1	Ook in 2020 stimuleert de Beweegcoach mensen binnen zorgorganisaties door middel van beweging tot ontmoeting, participatie en zelfredzaamheid. Tegenover de kosten voor de inhuur Beweegcoach ad. € 55.000 staan inkomsten vanuit bijdragen van de deelnemende zorgorganisaties.
2	De actualisatie van het meerjarenonderhoudsplan voor de buitensportaccommodaties leidt met name door het toevoegen van de kunstgrasvelden op sportpark Dalem en Molenvliet tot een hogere storting in de onderhoudsvoorzieningen voor sportpark Dalem en Molenvliet. Dit betekent voor 2020 hogere lasten van € 98.000. Vanaf 2021 zitten deze extra lasten in de meerjarenbegroting 2021-2024.
3	De gemeente komt culturele instellingen in deze Coronatijd tegemoet via o.a. het kwijtschelden van huur voor het gebruik van gemeentelijke panden en andere Coronagerelateerde kosten. Hiervoor ontvangt de gemeente via het Gemeentefonds middelen van het Rijk, i.c. een bedrag van € 142.000. De lasten worden met eenzelfde bedrag verhoogd op taakveld 53.
4	Als gevolg van de Coronacrisis gaat het evenement 'Nederland staat op tegen kanker' niet door. De gemeenteraad is hier via een raadsinformatiebrief (nummer Z/19/672549 D-696288) over geïnformeerd. Voor het evenement was oorspronkelijk € 300.000 geraamd. Hiervan is aan voorbereidingskosten een bedrag van € 29.000 uitgegeven. Het restant van € 271.000 kan vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.
5	Gemeenten kunnen een beroep doen op de SPUK-regeling (specifieke uitkering), waarbij de btw over de kosten voor sport in brede zin worden gecompenseerd door het Rijk. De aanvraag over 2020 heeft geleid tot een uitkering van € 202.000.
6	Om sportverenigingen in Coronatijd tegemoet te komen is de huur van de sportterreinen voor de maanden maart, mei en juni kwijtgescholden. Een verliespost van € 45.000 welke door een aparte rijksregeling gecompenseerd wordt. Ook de huur voor de maand juli is kwijtgescholden, een huurderving van ca. € 15.000. Deze wordt (vooralsnog) niet gecompenseerd door het Rijk, maar kan worden opgevangen door de lagere kosten als gevolg van het niet doorgaan van activiteiten door Gorinchem Beweegt.
7	Verenigingen en gezelschappen hebben in Coronatijd behoefte aan een veilige ruimte om te oefenen en op te treden. Hiertoe is het theater De Nieuwe Doelen voor het theaterseizoen 2020-2021 opengesteld. De extra kosten voor 2020 ad € 60.000 kunnen gedekt worden door de lagere lasten voor Culturele evenementen en Cultuurparticipatie door de Coronaregels. Ook de gederfde verhuurbaten door verminderde kunstuitleen ad € 6.000 worden gedekt uit de cultuurmiddelen die door Corona niet worden besteed.

Investerings (bedragen x € 1.000)	Budget	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Nummer Toelichting
3e veld Rapid zandingestrooid kunstgras	389	-54	V	335	1
Overname hybride voetbalveld GJS	138	-		138	
Vestingplan 2020, Bastion VIII	50	-		50	
Buitenruimte gemeentehuis	30	-		30	
Vorbereiding kades Stationsweg	50	-		50	
Cultuurhuis	7.000	-		7.000	
Ford connect G-beweegt	93	-		93	
Huis van inspiratie, Grote Markt	150	-		150	
Museum en RAG inventaris en hardware		164	N	164	2
Speelruimteplan 2020	203	-		203	
Veld 1 en 2 Rapid naar watervelden	997	-143	V	854	1
Vervangen 4e veld GJS door kunstgrasveld	644	-113	V	531	1
Vestingplan, vervangen meubilair	55	-		55	
Vissteiger dr. Schoyerstraat	78	-		78	
Lasten	9.877	-146	V	9.731	
Veld 1 en 2 Rapid naar watervelden	7	-		7	
Baten	7	-		7	
Totaal investeringen	9.870	-146	V	9.724	

Nr.	Bijstelling investeringen
1.	In de Perspectiefnota 2021-2024 is de aanleg van een hybride grasveld voor de v.v. GJS in Dalem opgenomen. Hiervoor is een investeringsbudget van € 310.000 benodigd. Deze ruimte wordt gevonden door het aframen van een deel van de investeringsbudgetten voor de aanleg van kunstgrasvelden op sportpark Dalem en Sportpark Molenvliet.
2.	Voor de herinrichting van de historische collectie en de verhuizing van de cultuurdepots naar het RAG (Regionaal Archief Gorinchem) heeft de gemeenteraad structureel budget voor kapitaallasten in de exploitatiebegroting 2020-2023 beschikbaar gesteld. Het bijbehorende investeringsbudget van € 164.000 is echter niet opgenomen in de begroting. Over het herstel van deze omissie zonder financiële gevolgen is de gemeenteraad via raadsinformatiebrief 'Investeringsbudget herinrichting historische collectie en verhuizing gemeentelijke depots' (Z/20/684117 D-700114) geïnformeerd.

3.7 Programma 7 Sociaal domein

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Voorkomen overbelasting	In februari 2020 heeft het college besloten om het huidige aanbod van mantelzorgondersteuning verder te ontwikkelen. De ambitie is om een centraal punt voor de (overbelaste) mantelzorger in te richten waar direct hulp aan de mantelzorger kan worden aangeboden en zo nodig de regie tijdelijk uit handen wordt genomen (in lijn met de motie “De ontschotter” en “Regelvrij helpen in de zorg”, dd 28032019). De afgelopen maanden is het mantelzorgsteunpunt, ondanks de coronacrisis, voor alle mantelzorgers telefonisch en online bereikbaar gebleven. Ook zijn mantelzorgers actief telefonisch benaderd om hen een luisterend oor te bieden en passend te ondersteunen. Daarnaast is in mei 2020 de nieuwe gemeentelijke mantelzorgconsulente gestart. De komende tijd gaan we verder met de doorontwikkeling van mantelzorgondersteuning. Zo willen we door middel van het afnemen van een enquête onder mantelzorgers meer inzicht krijgen in de behoefte van mantelzorgers. Denk aan activiteiten voor ontmoeting, ontspanning en educatie. We ontwikkelen respijtzorg aan huis, zodat iemand anders tijdelijk de mantelzorgtaken kan verlichten of desnoods volledig kan overnemen. Praktische hulp aan huis wordt al aangeboden. Daarnaast is de ambitie om mantelzorgondersteuning beter zichtbaar en toegankelijk te maken in de wijken. En bij zowel maatschappelijke partners als inwoners mantelzorg als onderwerp onder te aandacht te brengen. De komende periode gaan we dit verder vormgeven.
Aandacht voor eenzaamheid	Seniorenfit is een traject wat nu ruim 2 jaar actief is in Gorinchem. Senioren worden wijkgericht uitgenodigd voor een vrijblijvende fittest. Nadien kunnen deze senioren bij een sport, beweeg of cultuuractiviteit aansluiten. Naast deze activiteiten is ontmoeting in de vorm van gezamenlijk koffiedrinken ook een belangrijke functie. Senioren worden weer getriggerd om actiever deel te nemen in de maatschappij. Ook tijdens de coronacrisis zijn deze senioren in beweging gebleven, bijna alle lessen werden online doorgezet. Samen met maatschappelijke partners in de stad worden plannen ontwikkeld ter bestrijding van de eenzaamheid.
Anders sturen op zorg-inkoop	Voor de Wmo maatwerkvoorziening Begeleiding loopt een evaluatie naar de effecten van de invoering van resultaatfinanciering. We verwachten dat deze evaluatie gaat leiden tot bijstelling van de inkoopafspraken. De bijstelling houdt deels verband met de kostenontwikkelingen en de wens om tot kostenbeheersing te komen. De geplande ingangsdatum van de gewijzigde inkoopafspraken is begin 2021 Voor de Wmo maatwerkvoorziening Huishoudelijke Ondersteuning is het onderzoek naar een mogelijke nieuwe aanbesteding in de afrondende fase. Kostenbeheersing is een belangrijk aspect bij het maken van een toekomstbestendige keuze. Onder invloed van de invoering van het abonnementstarief is het aantal cliënten het laatste anderhalf jaar met 150 personen fors toegenomen. En daarmee ook de kosten. Verder speelt de juridische houdbaarheid van de huidige resultaatgerichte werkwijze een belangrijke rol.
Inrichting dementievriendelijke gemeenschap	Er zijn trainingen aangeboden aan clubs en verenigingen om dementievriendelijk te worden.
Eigen bijdrage Wmo	Met de invoering van het abonnementstarief betalen Wmo cliënten sinds 2019 een eigen bijdrage in de vorm van een vast bedrag van € 19 per maand. Het CAK is belast met de inning van de eigen bijdrage. Vanwege uitvoeringsproblemen bij het CAK zijn de eigen bijdragen over 2020 nog niet geïnd. Verwachting is dat de inning over heel 2020 van start gaat vanaf medio september. Cliënten krijgen dan met terugwerkende kracht facturen toegestuurd. Als gevolg van corona heeft het rijk verder besloten over de maanden april en mei geen eigen bijdragen te innen. Dat betekent dat de inkomsten

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Wmo Transformatie Beschermd Wonen en Opvang	over 2020 achter kunnen blijven ten opzichte van de raming. Een deel van de gederfde inkomsten vallen onder de compensatieregeling voor corona-gerelateerde kosten. Het eerste half jaar is in nauwe samenwerking met de centrumgemeente Dordrecht, zorgaanbieders van Beschermd Wonen en Opvang in de Corona periode ingezet op zorgcontinuïteit en aangepaste begeleidingsaanbod voor de bewoners/ cliënten van deze Wmo voorzieningen. Gorinchem verkent de vraag van de centrumgemeente om een tijdelijke locatie, gedurende de Coronaperiode, voor vervangende Opvang daklozen capaciteit te kunnen bieden. De centrumgemeente heeft bevestiging ontvangen dat zij wordt gecompenseerd door het Rijk, voor Corona gerelateerde kosten van Beschermd Wonen en Opvang. Er is een regionaal capaciteitsonderzoek uitgevoerd naar de noodzakelijke te realiseren capaciteit en vormen van Beschermd Wonen en Opvang in de komende jaren voor de transformatie opgave. Hiermee is het proces gestart voor het leveren van een aandeel vanuit alle gemeenten in de centrumgemeente regio voor een deel van het capaciteitsvolume in de komende jaren. De lokale transformatie projecten Proeftuin Maatwonen zijn aangepast voortgezet waar mogelijk. Achter de schermen is hard doorgewerkt aan project Wijnkoperstraat. De Innovatie Digitale Zorg is doorgelopen, de Corona ervaringen digitale zorg en beeldbellen van de zorgaanbieders/ST worden betrokken in de resultaten van het project tablet Companen.
Sociaal Team	Ook in tijden van een Coronacrisis heeft het Sociaal Team Gorinchem haar werk passend kunnen uitvoeren. De professionals hebben aangegeven dat ondanks de crisis geen extra (acute) meldingen zijn ontvangen. Het team staat in ieder geval gesteld om hulpvragen als gevolg van de Corona op te vangen. Ondertussen is het team ook bezig met de voorbereiding voor een eigen website en communicatiemateriaal voor inwoners en partners. Verder staat er een verhuizing gepland. Vanaf 1 september zal het Sociaal Team Gorinchem vanaf de nieuwe locatie aan de Spijksedijk aan de slag gaan. De aansluiting op andere fysieke plekken in de stad, zoals op scholen en in de buurthuizen blijft gehandhaafd.
Diversiteit	Gorinchem wil dat iedereen mee kan doen en zich thuis voelt in de stad. De aankomende periode zal er worden gezorgd voor meer bekendheid van Radar. Daarnaast zullen de landelijke en mondiale ontwikkelingen worden gevolgd.
Cliëntervaringsonderzoek Wmo	Begin 2020 zijn we gestart met het Cliëntervaringsonderzoek in de vorm van continu-onderzoek. Nieuwe Wmo-cliënten worden op meerdere moment bevestigd. In de eerste fase van het onderzoek over de kwaliteit van dienstverlening van het Wmo loket. In de tweede fase over de kwaliteit van de ontvangen ondersteuning. Voordeel van deze nieuwe werkwijze is dat we sneller inzicht krijgen in de kwaliteit van dienstverlening en ondersteuning. In de eerste helft van 2020 is nog een onderzoek "oude stijl" uitgevoerd onder nieuwe Wmo cliënten over 2019. De uitkomsten van dit onderzoek waren positief en gaven een beeld van tevreden Wmo gebruikers over zowel dienstverlening als kwaliteit van ondersteuning.
Preventieprogramma's en activiteiten	In het kader van het preventie- en handavingsplan alcohol en drugspreventie heeft de voorlichting van Youz en Chris en Voorkom aan ouders, professionals en kinderen gedurende de corona-periode veelal digitaal plaatsgevonden. Deze partners hebben hiervoor meer ingezet op een digitale infrastructuur. In aansluiting op ons reeds ingezet traject "voorzorg" wordt met partners, onder andere het ziekenhuis, gesproken over een gezamenlijke aanpak rond de eerste 1000 dagen van kinderen. Naast financiële middelen vanuit de gemeente, hebben we de impuls

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
	Kansrijke Start ter beschikking. Dit is een bedrag van € 5.000 per jaar voor 2019, 2020 en 2021. De samenwerking rond dit thema is uitgebreid met de gemeente Molenlanden, de dienst gezondheid en jeugd ZHZ en partners in het verloskundig samenwerkingsverband. Aan de hand van een landelijk ontwikkelde routekaart worden eventuele lacunes in het zorglandschap zichtbaar. Op basis daarvan wordt bepaald op welke wijze de impuls gelden worden ingezet. Met de aanpak GIDS (Gezond in de Stad) in de Gildenwijk en Stalkaarsen, werken we vanuit het denkkader van Positieve Gezondheid. Tot slot kunnen we melden dat in Gorinchem de vaccinatiegraad is verhoogd.
Rookvrije buitenruimte	Afgelopen halfjaar zijn met verschillende partners stappen gezet naar de rookvrije generatie. Diverse sportverenigingen en het Caribabad zijn geheel of gedeeltelijk rookvrij, en met overige buitensportverenigingen is het gesprek aangegaan en is vanuit de GGD en Youz hulp aangeboden bij het rookvrij maken van de club. Hiermee wordt toegewerkt naar de ambitie van de rijksoverheid om in 2025 alle sportverenigingen rookvrij te laten zijn. Er heeft een verkennend gesprek plaatsgevonden met een middelbare school op de Hoefslag voor het rookvrij maken van de omgeving. Onder andere dankzij deze ontwikkelingen wordt roken in de buitenruimte steeds meer een uitzondering.
Leven lang bewegen	Afgelopen periode is GoFit ontwikkeld: Actief werk maken van een gezonde leefstijl! GoFit heeft 4 thema's met informatie en activiteiten over gezonde voeding, mentale fitheid, zingeving en sporten & bewegen. Deze thema's dragen bij aan het verhogen van de weerstand en vitaliteit. Partners en inwoners krijgen handvatten mee om aan de slag te gaan met hun gezondheid. Concrete activiteiten die hieruit zijn voortgekomen tot nu toe: (uit)lenen van stappentellers i.s.m. Mooi Gorcum, samenwerking met promo filmpjes met Gorcumse voedingsconsulenten, wandeling(en) i.s.m. Yulius.
Stimuleren gezonde kantines	Verenigingen basisscholen en het voortgezet onderwijs worden actief gestimuleerd door de buurt sportcoaches van Gorinchem Beweegt om een gezonde kantine te ontwikkelen. Dit gaat in samenwerking met de GGD en de gezonde schoolcertificaten. De bestuurders, leraren, ouders en vrijwilligers worden ook hierbij intensief betrokken om de voordelen en het traject van een gezonde kantine te bespreken.
Statushouders	De invoering van de nieuwe Wet Inburgering is uitgesteld tot 1 juli 2021. Het nieuwe inburgeringsstelsel legt de regie voor de inburgering nadrukkelijk bij de gemeenten. De gemeente moet ervoor zorgen dat nieuwkomers zo snel mogelijk de Nederlandse taal leren en aan het werk gaan. De aankomende periode vinden de voorbereidingen plaats voor het nieuwe inburgeringsstelsel. De pilot 'De Taalsnelweg naar Werk' zal dit jaar worden afgerond. Het traject van de eerste groep deelnemers is formeel afgerond. De tweede groep heeft door Corona met name online lessen gehad, in september starten de fysieke lessen weer. Na afronding zullen de uitkomsten van de Taalsnelweg naar Werk worden gedeeld.
Wet Verplichte GGZ	De Wet Verplichte GGZ is op hoofdlijn geïmplementeerd per 1 januari 2020. De primaire taken en functies zijn ingeregeld. Het eerste halfjaar staat in het teken van bouwen aan ketenoverstijgende samenwerking, ervaring opdoen, monitoren opgaven en de secundaire implementatie voorbereiden.
Uitvoering participatiewet	Op basis van de inzichten van de zomernota 2020 van Avres wordt een nadelig jaarrekeningresultaat van € 834.000 verwacht (was € 430.000 nadelig). Avres is voornemens om dit vanuit de eigen middelen te voorzien. De mogelijkheid bestaat dat deze aan het einde van het jaar verder onder druk komen te staan door het verder toenemen van het (uitvoeren van het) aantal uitkeringen en het beperkter kunnen plaatsen van SW-medewerkers.

Sociaal domein (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Prognose	Nummer Toelichting
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	3.471	-105	V	3.366	3.366	1,2,3
TV62 Wijkteams	2.877	166	N	3.043	3.443	4
TV63 Inkomensregelingen	17.705	4.929	N	22.634	22.634	5,6,7,8,9,10
TV64 Begeleide participatie	7.369	872	N	8.241	8.241	9
TV65 Arbeidsparticipatie	2.347	-241	V	2.106	2.106	9
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.411	-		1.411	1.411	
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	5.161	1.432	N	6.593	6.593	9,11,12,13
TV672 Maatwerkdienstverlening 18-	8.570	83	N	8.653	8.653	15
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	937	56	N	993	993	16,17
TV682 Geëscaleerde zorg 18-	452	-		452	452	
TV71 Volksgezondheid	1.748	55	N	1.803	1.803	18
Lasten	52.047	7.247	N	59.294	59.694	
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	511	-		511	511	
TV63 Inkomensregelingen	12197	5.566	V	17.763	17.763	5,7
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	200	-		200	200	
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	822	198	V	1.020	1.020	17
TV71 Volksgezondheid	98	-		98	98	
Baten	13.829	5.764	V	19.593	19.593	
Totaal van saldo baten en lasten	-38.219	-1.483	N	-39.702	-40.102	
Stortingen in reserves	98	-		98	98	
Onttrekking aan reserves	587	1.019	V	1.606	2.006	4,19
Saldo	-37.730	-464	N	-38.194	-38.194	

Nr. Bijstellingen en prognose exploitatiebudgetten

- Als gevolg van coronavirus is het gebruik van de Molenhopper (collectief vraagafhankelijk vervoer) door Wmo-clients fors gedaald. Hoewel de verwachting is dat het gebruik de komende maanden weer zal aantrekken, kan het budget 2020 incidenteel worden afgeraamd met € 200.000. Daarnaast krijgt de Molenhopper voor de niet gereden ritten tijdens corona 80% compensatie van de gemeente. Deze kosten ad € 142.000 vallen binnen het budget. De gemaakte kosten neemt de gemeente mee in de verantwoording naar het Rijk. Zie ook het hoofdstuk Covid-19 Corona.
- Gorinchem heeft in 2019 een bedrag van € 150.000 ontvangen van het Rijk voor de aanpak van eenzaamheid. Dit bedrag is in 2019 niet besteed en via het saldo op het programma Sociaal domein bij de jaarrekening 2019 verrekend met de reserve Sociaal domein. Op basis van een meerjarenplan wordt voor de jaren 2020, 2021 en 2022 een bedrag van € 50.000 geraamd, wat wordt onttrokken aan deze reserve. Belangrijke elementen in het

Nr. Bijstellingen en prognose exploitatiebudgetten

- meerjarenplan zijn het versterken van de aandacht van Gorcumers voor elkaar, het inrichten en vergroten van een lokaal signaleringsnetwerk, iedereen doet mee in de samenleving (vitaliteit en veerkracht en talenten versterken en benutten) en het effectief en integraal ondersteunen van eenzame Gorcumers.
- 3 De rijksbijdrage Statushouders € 42.000 voor de 'tussengroep' statushouders die straks niet onder de nieuwe Wet Inburgering vallen, is in 2019 niet besteed en bij de jaarrekening 2019 betrokken bij de verrekening van het saldo op het programma Sociaal domein met de reserve Sociaal domein. Samen met de gemeenten Molenlanden en Vijfheerenlanden en Avres is er een plan van aanpak opgesteld om deze doelgroep te bedienen en de middelen van het Rijk gezamenlijk in te zetten.
 - 4 In de begroting 2020 is rekening gehouden met een bezuinigingstaakstelling van € 5 mln. bij de Dienst Gezondheid en Jeugd. Dit is voor Gorinchem ca. € 400.000. In de bestuursrapportage van DG&J is aangegeven dat ernaar gestreefd wordt om deze te realiseren. Als dit niet haalbaar blijkt, dan zal er bij de jaarrekening een tekort ontstaan op het beschikbare budget. Bij de jaarrekening 2020 wordt het definitieve saldo verrekend met de reserve Sociaal domein.
 - 5 Voor de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) heeft Gorinchem een bedrag van € 4,7 mln. ontvangen. Dit is een van de maatregelen van het kabinet om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. De regeling is voor zelfstandig ondernemers, waaronder zzp'ers. Het voorziet in een aanvullende uitkering voor levensonderhoud als het inkomen door de coronacrisis tot onder het sociaal minimum daalt. Deze regeling wordt voor Gorinchem uitgevoerd door Avres. Het bedrag van € 4,7 mln. (voor tranche 1 t/m 4) is doorbetaald aan Avres. Zie ook het hoofdstuk Covid-19 Corona.
 - 6 Als gevolg van het coronavirus zijn de Sociale Werkbedrijven (Avres) geheel of gedeeltelijk gesloten geweest. Daardoor vallen bedrijfsopbrengsten weg. Wij hebben van het Rijk € 357.000 ontvangen ter compensatie van een deel van de loonkosten van de WSW-medewerkers. Het bedrag wordt aan Avres doorbetaald.
 - 7 Het BUIG-budget voor verstrekking van uitkeringen is voor 2020 bijgesteld van € 12,2 mln. naar € 13 mln. Derhalve worden de baten en lasten verhoogd met € 800.000, deze extra middelen van het Rijk worden rechtstreeks aan Avres doorbetaald.
 - 8 Als gevolg van een stijging van het aantal cliënten dat een beroep doet op de voorzieningen in het minimabeleid, wordt het budget voor gemeentelijke Minimabeleid 2020 verhoogd met € 126.000.
 - 9 Er heeft een budgettaire neutrale herverdeling van de apparaatskosten van Avres (€ 4,6 mln.) plaatsgevonden over de taakvelden 63, 64, 65 en 671. Dit heeft gevolgen voor de hoogte van de lasten per taakveld, maar heeft voor de begroting per saldo geen effect.
 - 10 De definitieve afrekening 2019 van het declaratiedeel van de BBZ (Bijstand Besluit Zelfstandigen) leidt tot een restitutie van € 47.000 aan het Rijk.
 - 11 De bijstelling op taakveld 671 wordt veroorzaakt door de volgende budgetten:
In 2020 is extra budget nodig van € 469.300 voor de Wmo maatwerkvoorziening Begeleiding. Dit wordt veroorzaakt door:
 - extramuralisering in de zorg c.q. minder snel toegang tot Wlz-zorg en Zvw is vaker ambulante ondersteuning nodig;
 - stijging van het aantal cliënten en uitstaande voorzieningen als gevolg van de vergrijzing;
 - meer gebruik van voorzieningen door toenemende bekendheid van de maatwerkvoorziening Begeleiding sinds 2015;
 - doorstroming cliënten vanuit jeugdkolom.
 - de hogere kosten als gevolg van de invoering van een resultaatgerichte werkwijze sinds medio 2018. Op dit moment worden maatregelen onderzocht om deze kosten beter te beheersen. Deze maatregelen zullen naar verwachting vanaf 2021 een positief financieel effect hebben.
 - 12 In 2020 is extra budget nodig van € 422.700 voor Huishoudelijke Ondersteuning. Dit is een gevolg van:
 - de invoering van het abonnementstarief. Sinds de invoering van een vaste eigen bijdrage voor de Wmo en het laten vervallen van een inkomensafhankelijke bijdrage is er een opvallende stijging in het aantal gebruikers. In

Nr. Bijstellingen en prognose exploitatiebudgetten

anderhalf jaar is het aantal cliënten met huishoudelijke ondersteuning met 150 personen gestegen. De verwachting is dat deze ontwikkeling nog verder doorzet;

- de extramuralisering in de zorg;
- inwoners blijven langer zelfstandig wonen en hebben minder snel toegang tot Wet langdurige zorg (Wlz), waardoor er meer beroep gedaan wordt op de Wmo;
- door de vergrijzing is er meer behoefte aan ondersteuning.
- de stijging van kosten door de CAO-ontwikkelingen binnen de sector. De gemeente Gorinchem is op basis van de Amvb Reële Marktprijs verplicht de CAO-verplichtingen te compenseren binnen de gemaakte tariefafspraken.

- 13 Schuldhelpverlening (€ 514.000) betreft herverdeling van de apparaatskosten van Avres. (zie TV 63)
- 14 Het Rijk heeft voor de maanden april en mei besloten dat er geen eigen bijdrage voor de Wmo betaald hoeft te worden i.v.m. corona. Hierdoor ontvangt de gemeente € 40.000 minder inkomsten. Deze inkomsten neemt de gemeente mee in de verantwoording naar het Rijk. Zie ook hoofdstuk Covid-19 Corona.
- 15 De jeugdhulp is ondergebracht bij de gemeenschappelijk regeling DG&J. De uitvoerende jeugdhulporganisaties hebben kosten gemaakt door aanpassingen in de methoden van zorg, die voortkomen uit de Coronamaatregelen en het volgen van de RIVM richtlijnen (bijv., beeldbellen, mondkapjes etc.) Ook zijn instellingen ondersteund door het doorbetalen van de zorgorganisatie, ondanks dat de zorg niet is geleverd. Zorg die later alsnog is geleverd (uitgestelde zorg) veroorzaakt ook een kostenstijging. Het Rijk compenseert voor dit doel € 82.700. Wij hebben het bedrag toegevoegd aan het budget Jeugd.
- 16 De extra middelen voor Ambulantisering ggz 2019 van € 28.000 zijn door het late tijdstip van beschikbaarstelling (november 2019) niet meer in 2019 besteed en via de verrekening van het saldo op het programma Sociaal domein bij de jaarrekening 2019 verrekend met de reserve Sociaal domein. Dit bedrag is ter compensatie van de nadelige effecten van een te ambitieus tempo van extramuralisering ggz bij een onvoldoende gelijktijdige opbouw van ambulante begeleidingscapaciteit ggz. De gemeenten ontvangen voor 2019, 2020, 2021 en 2022 een rijksbijdrage 'extramuralisering bijdrage ggz' en deze kan worden gebruikt om de effecten van extra inzet en maatregelen te compenseren.
- 17 Het budget transformatie Beschermd Wonen is bijgesteld met € 198.000, de bijstelling wordt veroorzaakt door: De definitieve vaststelling van de rijksbijdrage 2019 voor Beschermd Wonen en Opvang door de centrumgemeente Dordrecht, deze valt voor Gorinchem € 84.000 hoger uit dan verwacht. De bijdrage voor 2020 voor Gorinchem bedraagt € 935.000, dat is € 114.000 hoger dan geraamd. Hiervan wordt eenmalig € 170.000 gebruikt voor de uitvoeringskosten sociaal domein (TV 681 lasten).
- 18 De niet bestede Gidsgelden voor 2019 ad € 55.000 zijn bij de jaarrekening 2019 betrokken bij de mutaties in de reserve Sociaal domein. Dit budget wordt in 2020 ingezet voor diverse projecten in het kader van het tegengaan van gezondheidsachterstanden. Hiermee draagt het bij aan doelstelling 1 van Integraal sociaalbeleid 'Gorcumers hebben een gezonde leefstijl'.
- 19 De voor- en nadelen op het programma Sociaal domein worden (per jaar) verrekend met de reserve Sociaal Domein. In deze tussenrapportage worden daarom o.a. voor de dekking van de extra Wmo-kosten voor begeleiding en huishoudelijke ondersteuning (€ 892.000) en voor de uitgaven Avres (52.000) onttrekkingen gedaan uit de reserve Sociaal domein.

3.8 Programma 8 Duurzaamheid

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Regionale energiestrategie (RES)	De concept RES Alblasserwaard is vastgesteld door de beide gemeenteraden van Gorinchem en Molenlanden. In het voorstel staan zoekgebieden voor grootschalige opwekking van energie, die we samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties nader onderzoeken. We liggen op koers om de RES 1.0 op 1 juli 2021 op te leveren. Hoewel zeker sportverenigingen veel potentie zien in de stimuleringslening duurzaamheid, zijn er nog geen leningen verstrekt. Wel is een drietal sportvereniging naar aanleiding van de stimuleringslening gestart met een aanvraag voor zonnepanelen en dakisolatie. Vanwege de financiële impact van corona op deze verenigingen, staan deze aanvragen momenteel stil. Bij scholen is de stimuleringslening duurzaamheid in april 2020 onder de aandacht gebracht via de Lokaal Educatieve Agenda (LEA), maar tot op heden is er nog geen aanvraag binnen gekomen.
Opzet lokaal kenniscentrum Duurzaamheid en Klimaat	Om duurzaamheid in Gorinchem goed op de kaart te zetten zijn diverse contacten duurzaamheid en klimaat gelegd en acties uitgezet. De landelijke Regeling Reductie Energie (RRE-regeling) is succesvol aanbesteed. Het aangevraagde en verkregen budget kan door particulieren besteed worden voor kleine energiebesparende maatregelen in en om de woning. Door middel van een actie wordt de regeling in 2020 en 2021 bij de doelgroep onder de aandacht gebracht. Daarnaast zijn de contacten met het Regionaal Energieloket (REL) en Het Nieuwe Wonen geïntensiveerd. De informatie op de website van het REL over duurzaamheid in Gorinchem is geactualiseerd. Via deze website kunnen inwoners tips krijgen, zien welke duurzaamheidsacties er in Gorinchem zijn (zogenaamde buurtacties) en is een overzicht van subsidiemogelijkheden te vinden. We werken samen met Het Nieuwe Wonen en kunnen via hen energiecoaches inzetten onder andere voor het ondersteunen van de acties die voortkomen uit de RRE-regeling. Het idee voor een lokaal kenniscentrum duurzaamheid en klimaat wordt als gedachte meegenomen in de opzet van de regionale beroepen- en innovatiecampus.
Subsidies rijk en provincie	Waar mogelijk maken we gebruik van subsidiemogelijkheden van de Europese Unie (EU), Rijk en de provincie. We lichten inwoners, organisaties en bedrijven in over de wijze waarop de onrendabele top (van de diverse investeringen) maximaal kan worden ondersteund. Met als doel een versnelde inzet op energiebesparing en verduurzaming van Gorinchem. Voor de realisatie van een warmtenet in de Gildenwijk lopen in 2020 de volgende subsidie aanvragen (gunning verwacht najaar 2020): - EU Elena subsidie t.b.v. opstartkosten realisatie warmtenet Gildenwijk. Omvang € 300.000; - Programma Aardgasvrije Wijken (PAW proeftuin 2) t.b.v. realisatie warmtenet voor de eerste ca. 1000 woningen in de Gildenwijk. Omvang aanvraag: € 4.616.315. - Het Rijk stelt een subsidie beschikbaar voor het opstellen van de RES voor een periode van drie jaar: een bedrag van € 542,364. Deze middelen zijn voor de periode van 1 januari 2019 tot eind 2021 en bedoeld voor de ondersteuning van het proces van de RES in de regio. - We maken gebruik van de RRE-regeling van het Rijk. Hiervoor is ca. € 240.000 aangevraagd en verkregen. We zetten dit budget in voor kleine energiebesparende maatregelen aan particuliere woningen. De RRE regeling duurt tot 1 april 2021.

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Groene daken	Op 1 maart 2020 is door de gemeenteraad een budget van € 50.000 beschikbaar gesteld om de aanleg van groene daken op particuliere woningen en/of bedrijven te stimuleren. De subsidiemogelijkheid geldt voor 2020 en 2021 en bedraagt maximaal €25,- per m2 te realiseren groen dak, tot een maximum van €15.000,-. Groene daken dragen bij aan de duurzaamheidstransitie in Gorinchem. Ze bieden verkoeling, wateropvang, stimuleren de biodiversiteit en absorberen CO2. Er zijn 20 aanvragen ingediend door particulieren (stand van zaken augustus 2020), waarvan 19 aanvragen zijn toegekend met een totale beschikking van €14.570,-. Onlangs is nog een aanvraag in behandeling genomen. We blijven inwoners en bedrijven wijzen op deze subsidiemogelijkheid.
Toegankelijkheid van openbare ruimte en gebouwen	In januari 2020 is de Raad geïnformeerd over de resultaten van de schouw rondom de toegankelijkheid van Gorinchem. In navolging hierop worden waar mogelijk toegankelijkheidsmaatregelen toegepast in de openbare ruimte. Voorbeelden hiervan zijn een 24/7 universeel toegankelijk toilet in de garage Kazerneplein en het aanbrengen van voorzieningen voor mindervaliden in het kader 'sociaal veilige route Buiten de Waterpoort'.
Verkoop aandelen Eneco	Na een proces van ca. 2 jaar is de verkoop van de Eneco-aandelen in maart 2020 financieel afgewikkeld. De aandeelhouders hebben hun aandeel in de koopsom ontvangen, voor de Gemeente Gorinchem een bedrag van zo'n € 27,6 mln.
Revolverend investeringsfonds	Om het verduurzamen van onze stad een impuls te geven, is een revolving fund gevormd. Hierop kunnen verenigingen, stichtingen en scholen in de vorm van een renteloze lening een beroep doen voor zaken die bijdragen aan de verduurzaming van verenigingsgebouwen, schoolgebouwen en aanverwante zaken. De afgeloste bedragen scheppen weer ruimte voor nieuwe leningen.
Biodiversiteit	Binnen de vele projecten onder andere op het gebied van stadsontwikkeling, stadsbeheer en duurzaamheid beogen we een integrale aanpak en het maken van slimme verbindingen met aandacht voor biodiversiteit, klimaatadaptatie en duurzame energie. Zo is het de ambitie om voor de bouw van nieuwbouwwoningen in de Van Zomerendaan de richtlijnen voor natuurinclusief/klimaatadaptief bouwen te hanteren. Is Operatie Steenbreek voortgezet en is er aandacht voor ecologisch groenbeheer en voor flora en fauna en hun foerageer- en leefgebied. Dit is terug te zien in de Regio Deal, met als inzet de groene overs van de Linge. Daarnaast participeert Gorinchem in het groenste fietsnetwerk van Nederland, in Prachtlint en we blijven een bijvriendelijke gemeente. Begin juli 2020 is de stadstuin achter het stadhuis geopend. Een plek waar verschillende soorten flora en fauna leven, natuurlijke looppaden aanwezig zijn en waar hittestress en wateroverlast sterk verminderd zijn.

Duurzaamheid (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Prognose	Nummer Toelichting
TV72 Riolering	3.226	-40	V	3.186	3.186	
TV73 Afval	3.777	670	N	4.447	4.547	1,4,5,6,7
TV74 Milieubeheer	2.454	231	N	2.685	2.685	2
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	390	-		390	390	3
Lasten	9.847	861	N	10.708	10.808	
TV72 Riolering	4019	-		4.019	4.019	
TV73 Afval	4254	-		4.254	4.254	
TV74 Milieubeheer	3	247	V	250	250	2
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	326	78	V	404	404	3
Baten	8.601	325	V	8.926	8.926	
Totaal van saldo baten en lasten	-1.246	-536	N	-1.782	-1.882	
Stortingen in reserves	5.298	-8	V	5.290	5.290	
Onttrekking aan reserves	550	-		550	550	
Saldo	-5.994	-528	N	-6.522	-6.622	

Nr. Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten

- 1 Door de Coronacrisis heeft de reinigingsdienst Waardlanden fors hogere kosten gemaakt voor de verwerking van het substantieel meer aangeboden afval in de periode maart tot en met juni en voor de bemensing en beveiliging van de afvalbrengstations. Daarnaast zijn extra rondes gereden voor de inzameling van restafval en grofvuil. De verwachting is dat de extra verwerkingskosten voor de periode maart tot en met december ca. € 552.000 zullen bedragen. Dit is ruim € 165.000 voor de gemeente Gorinchem. De extra bedrijfsvoeringskosten voor inzameling, bemensing en beveiliging, coördinatie, etc. voor dezelfde periode worden geschat op € 224.000, waarvan € 67.000 voor rekening van Gorinchem komt. De afvalbranche is in overleg met het Rijk over compensatie van deze extra kosten. Indien hier een positief resultaat wordt behaald en het Rijk over de brug komt, zal dit worden verrekend bij de jaarrekening 2020.
- 2 In het kader van de Regeling reductie energiegebruik heeft Gorinchem een bijdrage van het Rijk ontvangen van € 241.000. Deze middelen worden ingezet voor collectieve inkoop van isolatie en zonnepanelen, persoonlijk advies & ontzorging met wooncoaches, het aanbieden van kleine energiebesparende maatregelen via vouchers en collectieve gebiedsgerichte adviesactie gericht op energiebesparing
- 3 Ten opzichte van de oorspronkelijke raming voor de opbrengsten uit begraafrechten (€ 132.000) wordt een toename van € 78.000 verwacht, waardoor de opbrengsten voor 2020 uitkomen op € 210.000. Het aantal begravingen varieert jaarlijks en laat zich nauwelijks voorspellen. Tot en met juni zijn er ten opzichte van voorgaande jaren wel een groot aantal graven voor onbepaalde tijd, inclusief onderhoud, uitgegeven. Daarnaast spelen de gevolgen van Corona mogelijk een rol in het aantal begravingen.
- 4 De definitieve afrekening 2019 voor de verschillende DVO's (dienstverleningsovereenkomsten) met Waardlanden, welke begin mei 2020 is ontvangen, heeft geleid tot eenmalige extra kosten van € 49.000 voor Gorinchem.
- 5 Daarnaast heeft het algemeen bestuur van Waardlanden besloten dat voor de reguliere bedrijfsvoering extra middelen benodigd zijn. Voor Gorinchem betekent dit voor 2020 hogere lasten van € 159.000. De gemeenteraad heeft hier via de zienswijzeprocedure mee ingestemd.
- 6 De kosten voor afvalverwerking blijven, o.a. door onvoldoende scheiding aan de voorkant, substantieel stijgen. Dit betekent voor Gorinchem extra lasten van € 40.000 in 2020.
- 7 Op dit moment worden gesprekken gevoerd met de directie van Waardlanden over de inhoud en kosten van de verschillende DVO's, zoals straatvegen, onkruidbestrijding op verhardingen, gladheidsbestrijding, graffitiwrijving, etc. Waardlanden heeft aangegeven de diensten niet langer voor de huidige tarieven te kunnen leveren, de uitkomst van deze gesprekken kan dus zijn dat de kosten voor Gorinchem zullen stijgen. Daarvoor wordt voor 2020 een bedrag van maximaal € 100.000 geprognosticeerd.

Investerings (bedragen x € 1.000)	Budget	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Nummer Toelichting
Beschoeiingen 2019 en 2020	1.107	-		1.107	
Duurzaamheid 2018	194	-		194	
GRP	3.380	-		3.380	
Waterberging diverse locaties	177	-		177	
Lasten	4.858	-		4.858	
GRP	3.380	-		3.380	
Waterberging diverse locaties	47	-		47	
Baten	3.427	-		3.427	
Totaal investeringen	1.431	-		1.431	

3.9 Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Omgevingswet	Vanwege Corona heeft het Rijk de implementatie van de Omgevingswet uitgesteld. Wel is conform planning gestart met de voorbereidende werkzaamheden. De gemeenteraad is hierover op diverse momenten bijgepraat.
Transformatie	In het verlengde van de Woon- en Transformatievisie wordt een beleidsverkenning uitgevoerd voor de eventuele verbreding van gebruik van bedrijventerreinen, sport en zorg. Vanwege het karakter en strategische ligging van de Stationsomgeving en de directe relatie met de binnenstad, is dit gebied uit de beleidsverkenning gehaald en wordt hiervoor een apart strategisch koersdocument opgesteld. Begin 2020 is hiermee gestart. Door de landelijke richtlijnen met betrekking tot het coronavirus heeft participatie nog niet kunnen plaatsvinden. Het visietraject loopt wel gewoon door, met als uitgangspunt uitwerking van scenario's voor de Stationsomgeving met participatie achteraf. De uitkomsten van de scenariovorming van de Stationsomgeving en van de beleidsverkenningen met betrekking tot bedrijventerreinen, sport en zorg nemen we mee in traject van de Omgevingsvisie. De notities met betrekking tot de verbreding van bedrijventerreinen, kantoren, sport en zorg bevinden zich in een afrondende fase. Er wordt bekeken hoe de uitkomsten hiervan meegenomen kunnen worden in het visietraject.
Woon- en Transformatievisie	Het actieprogramma woon- en transformatievisie is in december 2019 vastgesteld en wordt nu uitgevoerd. De woningmarktanalyse is inmiddels afgerond. Met de projecten wijkvisies, huisvesting arbeidsmigranten/flexwonen, convenant toegankelijk en uitgangspunt bouwen is gestart. In verband met COVID19 is wel enige vertraging opgelopen. Dankzij de nieuwe richtlijnen van de Woon- en transformatievisie en ro medewerkers die als ruimtecoaches denken in mogelijkheden kon de pilot Tiny Houses in Dalem van start gaan.
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)	Op basis van de Toezicht en Handhavingsstrategie is in 2019 een VTH-beleidsplan, gericht op de fysieke leefomgeving, met bijbehorend VTH-uitvoeringsprogramma vastgesteld. Het beleidsplan wordt vierjaarlijks geactualiseerd en het VTH-uitvoeringsprogramma jaarlijks. Hierbij is rekening gehouden met de landelijk geldende kwaliteitscriteria. Nadat het provinciaal bestuur hier vorig jaar op heeft gewezen, is begin dit jaar - voor het eerst en tijdig - een jaarverslag 2019 gemaakt. Tevens is een jaarplanning opgesteld en toegestuurd aan de Provincie.
VTH-systeem	Om onder andere VTH-beleid goed te kunnen monitoren, de wettelijke termijnen te bewaken en het Toezicht en Handhaving efficiënter uit te kunnen laten voeren, is er een nieuw VTH-systeem aangeschaft. In verband met COVID19 heeft de uitrol in de organisatie en oplevering vertraging opgelopen. In september 2020 vinden de opleidingen (ca. 40 personen) plaats en zal aansluitend met het programma worden gestart. Uitvoering heeft plaatsgevonden binnen het aanbestedingsbedrag.
Transformatie Arkelsedijk	In oktober 2019 heeft de gemeenteraad de kaders voor de beoogde herontwikkeling van de locatie Deli Home aan de Arkelsedijk vastgesteld. Dit betreft de eerste locatie van de Linge-oever die van een industrieterrein naar woonlocatie met voorzieningen wordt getransformeerd. Deze raadsaders worden nu uitgewerkt tot een stedenbouwkundig Masterplan, dat naar verwachting eind 2020 ter besluitvorming aan de gemeenteraad kan worden voorgelegd. Er wordt een landschapsplan voor de gehele Lingeoever opgesteld, waarbij ook een cultuurhistorisch onderzoek naar de Linge-oever wordt uitgevoerd. Voor de aanleg van de nieuwe Linge-oever is geld uit de Regiodeal beschikbaar.

VROSV (Bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Prognose	Nummer Toelichting
TV81 Ruimtelijke Ordening	766	220	N	986	986	1
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	4.991	-538	V	4.453	5.215	2,3,6
TV83 Wonen en bouwen	3.247	180	N	3.427	3.427	5
Lasten	9.005	-138	V	8.867	9.629	
TV81 Ruimtelijke Ordening	9	-		9	9	
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	5426	-25	N	5.401	7.312	6
TV83 Wonen en bouwen	1405	1.183	V	2.588	2.588	4,5
Baten	6.839	1.158	V	7.997	9.908	
Totaal van saldo baten en lasten	-2.166	1.296	V	-870	279	
Stortingen in reserves	1.995	520	N	2.515	3.664	7,8
Onttrekking aan reserves	75	39	V	114	114	
Saldo	-4.086	816	V	-3.269	-3.269	

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
1	Dit betreft een budgettair neutrale doorbelasting van salariskosten van € 198.000 van TV04 overhead naar TV81. Daarnaast heeft er een (ook budgettair neutrale) herstructurering van de budgetten plaatsgevonden, waardoor er kleine onderzoeksbudgetten vanuit een ander taakveld zijn samengebracht op TV81. Onder TV81 is een totaal onderzoeksbudget geraamd van ca. € 64.000.
2	Voor de grondexploitatie Mollenburg worden zowel de verwachte uitgaven als inkomsten in 2020 naar beneden bijgesteld. Aan de batenkant betreft het doorschuiven van de grondlevering van zelfbouwkavels naar 2021. Aan de lastenkant schuiven werkzaamheden van woonrijp maken door naar 2021 en is op basis van opdrachtverstrekking het budget naar beneden bijgesteld. De overige grondexploitaties woningbouw kennen geen bijstelling.
3	Daarnaast is er een winstneming voor Lingewijk Noord over 2020 te verwachten van ca. € 950.000 i.p.v. € 188.000, waardoor de prognose bijgesteld is met € 762.000.
4	Als gevolg van het doorschuiven van een aantal grote bouwprojecten, waaronder het hotel in Gorinchem Oost, naar 2020 nemen de opbrengsten uit leges voor bouwprojecten met ca. € 1.055.000 toe. De kosten voor welstandstoetsing nemen hierdoor ook toe met ca. € 20.000.
5	Als gevolg van de in de beleidsnota Snippergroen 2019 genoemde uitgangspunten is in 2019 overgegaan tot de verkoop van reststroken snippergroen. De (verwachte) opbrengsten in 2020 bedragen ca. € 70.000, dit bedrag wordt toegevoegd aan het uitvoeringsbudget. Bij de jaarrekening wordt het resultaat van het project inzichtelijk gemaakt.
6	Er wordt € 25.000 van de verkoopopbrengst van € 522.000 van de gemeentelijke panden (paragraaf algemene dekkingsmiddelen) gereserveerd voor (een plan van aanpak voor) de verduurzaming van de overige gemeentelijke panden.
De grond van het voormalig schoolgebouw Stalkaarsen 3 wordt naar verwachting in 2021 verkocht. Een gedeelte van deze opbrengst t.w. € 35.000 wordt gebruikt om de laatste uitvoeringskosten te dekken. De kosten worden echter in 2020 al gemaakt en dienen zodoende t.l.v. het saldo van 2020 te komen.	
Diverse (erfpachts)gronden zijn verkocht. De opbrengst wordt verantwoord op het programma Algemene Dekkingsmiddelen.	
7	De storting in de reserve infrastructuur heeft gedeeltelijk betrekking op een bijdrage van CV Hoog Dalem voor de bovenwijkse voorzieningen. Deze bijdrage is gebaseerd op de grondverkopen van de CV. Op basis van de grondverkopen 2020 wordt de storting met € 545.000 naar boven bijgesteld.
8	De prognose winstneming grondexploitatie Lingewijk-Noord bedraagt ca. € 950.000 en een vrijval van de verliesvoorziening op grondexploitatie Mollenburg bedraagt ca. € 199.000. De definitieve cijfers worden in de jaarrekening 2020 verwerkt. Voordelen op de grondexploitaties worden dan toegevoegd aan de reserve infrastructuur.

Investerings (bedragen x € 1.000)	Budget	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Nummer Toelichting
Erfpacht Franklinweg	0	5.037	N	5.037	1
Lasten	0	5.037	N	5.037	
Totaal investeringen	0	5.037	N	5.037	

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
1	Er is een erfpachtovereenkomst gesloten voor het Van der Valk Hotel met restaurant, bioscoop en speelautomatenhal op bedrijventerrein Oost II. De grond was opgenomen in de grondexploitatie en is tegen beoogde verkoopopbrengst/uitgifteprijs uit de grondexploitatie gehaald en geactiveerd. De jaarlijkse inkomsten die uit de overeenkomsten voortvloeien worden in de begroting opgenomen en leveren (na aftrek van de rentekosten) vanaf 2021 een jaarlijks voordeel op van ca € 65.000.

3.10 Algemene dekkingsmiddelen

Onderwerp	Toelichting prioriteiten en aandachtspunten
Herfinanciering leningen	Een deel van de Eneco-middelen (€ 1,5 mln.) is beschikbaar gesteld voor herfinanciering van hoogrentende leningen. In de begroting was vanaf 2022 een rentebesparing van € 0,2 mln. opgenomen. De herfinanciering heeft plaatsgevonden en de besparing is gerealiseerd, een jaar eerder dus. De eenmalige rentekosten waren iets hoger dan de geraamde € 1,5 mln., maar het verschil kan worden opgevangen binnen de rentebudgetten. Het effect voor 2021 wordt meegenomen in de Perspectiefnota (2) en de Begroting 2021.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Prognose	Nummer Toelichting
TV05 Treasury	1.408	140	N	1.548	1.548	4
TV061 OZB Woningen	136	-		136	136	
TV062 OZB- niet woningen	103	-		103	103	
TV063 Parkeerbelasting	152	-		152	152	
TV064 Belasting Overig	240	-		240	240	
TV08 Overige baten en lasten	1.140	-776	V	364	-	1,2,3
Lasten	3.179	-636	V	2.543	2.179	
TV05 Treasury	28.834	210	V	29.044	29.044	4
TV061 OZB Woningen	4.628	-		4.628	4.628	
TV062 OZB- niet woningen	5.304	-245	N	5.059	5.059	5
TV063 Parkeerbelasting	1.733	-297	N	1.436	1.436	6
TV064 Belasting Overig	669	-53	N	616	616	9
TV07 Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	68.362	923	V	69.285	69.285	7
TV08 Overige baten en lasten	523	216	V	739	739	1
Baten	110.053	755	V	110.808	110.808	
Totaal van saldo baten en lasten	106.874	1.391	V	108.265	108.629	
Stortingen in reserves	13.000	-		13.000	13.000	
Onttrekking aan reserves	1.644	-140	N	1.504	1.504	8
Saldo	95.518	1.251	V	96.769	97.133	

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
1	Een verlaging van de lasten wordt veroorzaakt door een vrijval van de IBP gelden van ca. € 382.000, omdat er momenteel geen bestemming voor de IBP gelden is. Daarnaast is de verwachting dat er voor 2020 geen bestemming is voor de IBP gelden, waardoor de prognose 0 is.
2	De incidentele verkoopopbrengsten Verlengde Pompstraat 29 en Molenstraat 49/Bornsteeg 2 bedragen ca. € 522.000. Voor de administratieve verwerking hiervan, worden de budgetten bijgesteld.
3	De vrijvallen van ca. € 97.000 uit het MOP-onderhoud worden verrekend met de taakstelling van € 300.000. De verkoop van (erfpacht)gronden leidt tot een extra opbrengst van € 216.000.
4	De bijstelling heeft voor € 100.000 betrekking op de toegerekende rente aan de taakvelden en voor € 40.000 op de toegerekende rente aan de voorzieningen. De dividenduitkeringen over 2019 van Eneco en Stedin vallen ca. € 215.000 hoger uit, als gevolg van de behaalde resultaten.
5	Verzorgings- en gezinsvervangende tehuizen worden voor de WOZ gekwalificeerd als niet woningen en als zodanig getaxeerd. Voor de OZB worden ze echter als woning aangeslagen, omdat ze hoofdzakelijk een woonfunctie hebben. De waarden van de verzorgings- en gezinsvervangende tehuizen zijn in de begroting nu zowel als woning, als niet-woning meegenomen. Dit leidt tot een te hoge raming, die nu wordt gecorrigeerd. Dit is reeds meerjarig in de PPN gecorrigeerd.
6	In de maanden januari en februari was per saldo een stijging van de parkeerbaten zichtbaar. In de maanden maart tot en met juni kwam deze trend door Corona tot stilstand, waardoor de opbrengsten achter bleven op de raming. Het is nog moeilijk te voorspellen wanneer de opbrengsten weer op het oude niveau zullen zijn, maar inmiddels gaan de baten vanaf juni voorzichtig weer in de richting van de opbrengsten in januari en februari. Als deze trend zich doorzet, er zich geen tweede Coronagolf voordoet en we rekening houden met de parkeercompensatie van het Rijk van € 297.000 is er ultimo 2020 mogelijk geen of slechts een beperkt tekort ten opzichte van de raming 2020 ad € 2,4 mln.
7	Dit betreft het eerste compensatiepakket € 923.000 wat wij via de algemene uitkering hebben ontvangen. De compensatie is ter dekking van de financiële effecten als gevolg van de coronacrisis. Voor verdere toelichting verwijzen wij u naar het hoofdstuk Covid-19 Corona.
8	Voor IHP Gorinchem-Oost is € 140.000 opgenomen voor sloop, verhuizing en openingsactiviteiten. De oplevering van de brede school Hoog Dalem vindt niet in 2020, maar in 2021 plaats. De onttrekking aan de Algemene Reserve wordt daarom met € 140.000 verlaagd en doorgeschoven naar 2021.
9	Het kwijtschelden van de terrashuur aan ondernemers kost € 53.000.

3.11 Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Overhead Overhead, VPB en onvoorzien (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Prognose	Nummer Toelichting
TV04 Overhead	12.128	465	N	12.593	12.593	1,2,3,4,5
TV09						
Vennootschapsbelasting	-	-		-	-	
Onvoorzien	100	-		100	100	
Lasten	12.228	465	N	12.693	12.693	
TV04 Overhead	479	267	V	746	746	6,7,8,9
Baten	479	267	V	746	746	
Totaal van saldo baten en lasten	-11.749	-198	N	-11.947	-11.947	
Stortingen in reserves	200	-		200	200	
Onttrekking aan reserves	1.150	350	N	1.500	1.500	10
Saldo	-10.799	152	V	-10.647	-10.647	

Nr.	Bijstelling en prognose exploitatiebudgetten
1	De verzekeringspremie van de gemeentelijke panden en schoolgebouwen is gestegen met ca. € 62.000.
2	Door een aanpassing van de faseringen van de investeringen zijn de kapitaallasten met ca. € 50.000 afgeraamd.
3	Sinds maart 2020 is, als gevolg van de Coronacrisis, extra capaciteitsinzet nodig geweest voor de rolinvulling van een strategisch communicatie-adviseur (en inzet van online experts om te monitoren, signaleren en te communiceren) en een medewerker economische zaken (trekkende rol in de taskforce, monitoring, ondernemersplein, etc). De inhuurkosten bedragen ca. € 266.000.
4	Voor de doorontwikkeling van de organisatie is de reserve organisatieontwikkeling beschikbaar. Hieruit worden kosten betaald om doorontwikkeling van de organisatie mogelijk te maken. Hierbij kan gedacht worden aan (tijdelijke) kwaliteitsimpulsen, systeemaanpassingen, personele regelingen etc. Op basis van de kostenontwikkeling in 2020 wordt het budget verhoogd met € 350.000 (ten laste van de reserve organisatieontwikkeling).
5	Dit betreft een budgettair neutrale aanpassing in de doorbelasting van salariskosten van € 198.000 van TV04 overhead naar TV81.
6	Uit de actualisatie van de voorzieningen wachtgelden personeel blijkt dat de voorziening te hoog is en hierdoor kan ca. € 75.000 vrijvallen.
7	Voor het in vaste dienst nemen van een viertal WSW-ers bij de Buitendienst ontvangt de gemeente een loonkostensubsidie van Avres van ca. € 52.000.
8	De bijdragen van de zorgorganisaties in de kosten voor de Beweegcoach worden verantwoord op taakveld04 Overhead. De kosten voor de inhuur van de Beweegcoach ad € 55.000 worden doorbelast naar het taakveld Sportbeleid en activering.
9	De detacheringsinkomsten zijn verhoogd met ca. € 90.000 door het sluiten van een tweetal (arbeids)overeenkomsten.
10	Voor de doorontwikkeling van de organisatie is het noodzakelijk om het budget organisatieontwikkeling te verhogen met € 350.000. De dekking vindt plaats via de reserve organisatieontwikkeling.

Investerings (bedragen x € 1.000)	Budget	Bijstelling	V/N	Bijgestelde raming	Nummer Toelichting
Communicatie 2019	65	-		65	
Herinrichting hal stadhuis 2019	75	-		75	
Herinrichting raadzaal	205	-		205	
Innoveren online dienstverlening	60	-		60	
Informatiebeleid	540	-		540	
New holland tractor T4050	80	-		80	
Software en hardware 2019 en 2020	774	-		774	
Fietsenstalling stadhuis	70	-		70	
Waterstofproject stadhuis	90	-		90	
Vervangingsplan inventaris 2020	184	-		184	
Totaal investeringen	2.143	-		2.143	

4 Reserves en Voorzieningen

De onderstaande tabel geeft alle in de begroting opgenomen stortingen en onttrekkingen van reserves en voorzieningen weer, inclusief de actuele verwachtingen.

Reserves Bedragen x € 1.000	Budget	Bijstelling	Actuele verwachting	Nummer Toelichting
Algemene reserve	0	0	0	
Infrastructuur	7.295	545	7.840	1
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	8	-8	-	2
Sociaal domein	98	0	98	
Duurzaamheid	5.200	0	5.200	
ICT	200	0	200	
Open kathedraal	90	0	90	
IFFG	180	0	180	
Stedelijke ontwikkeling	1.600	0	1.600	
Aflossingsreserve	13.000		13.000	
Afschrijvingsreserve	250	653	903	3
Stortingen	27.921	1.190	29.111	
Algemene reserve	359	-140	219	4
Infrastructuur	266	0	266	
Stegen binnenstad		39	39	5
Combinatiefuncties	75	0	75	
Sociaal domein	587	1.319	1.906	6
Duurzaamheid	550	0	550	
Organisatie-ontwikkeling	750	350	1.100	7
Sloopkosten Lange Slagenstraat	226	-226	0	8
IFFG	30	0	30	
ICT	175	0	175	
Afschrijvingsreserve	50	16	66	9
Onttrekkingen	3.068	1.358	4.425	
Totaal mutaties reserves	24.854	-168	24.686	

Voorzieningen Bedragen x € 1.000	Budget	Bijstelling	Actuele verwachting	Nummer Toelichting
Pensioenverplichtingen bestuurders	400	0	400	
Premie reparatie WW	12	0	12	
Rioolheffing	641	0	641	
Vervanging riolering	760	0	760	
Afkoopsommen grafrechten	182	0	182	
Meerjaren onderhoudsplannen	1.888	98	1.986	10
Grondexploitatie Mollenburg	231	-7	224	11
Grondexploitatie Hoog Dalem		26	26	12
Grondexploitatie bedr. terrein Gorinchem Noord / Groote Haar	104	38	142	13
Stortingen	4.218	155	4.373	
Pensioenverplichtingen bestuurders	0	118	118	14
Wachtgelden bestuurders en medewerkers	515	121	636	15
Rioolheffing	0	0	0	
Vervanging riolering	1.660	0	1.660	
Afwaardering bedrijfsgebouwen, woningen, gronden en voorraden	359	-49	310	16
Afkoopsommen grafrechten	194	0	194	
Meerjaren onderhoudsplannen	5.988	123	6.111	10
Onttrekkingen / bestedingen	8.716	314	9.030	
Totaal mutaties voorzieningen	-4.498	-159	-4.657	

Nr	Bijstelling stortingen/onttrekkingen reserves en voorziening
1	De storting in de reserve infrastructuur heeft gedeeltelijk betrekking op een bijdrage van CV Hoog Dalem voor de bovenwijkse voorzieningen. Deze bijdrage is gebaseerd op de grondverkoop van de CV. Op basis van de grondverkoop 2020 wordt de storting met € 545.000 naar boven bijgesteld.
2	De geraamde dotatie aan de egaliseringsreserve afvalstoffenheffing ad. € 9.000 kan niet gedaan worden omdat de kosten van afvalverwerking dit jaar hoger zijn dan de opbrengst van de afvalstoffenheffing.
3	In de grondexploitatie bedrijventerrein Oost II is een bijdrage voor Tracé Oost II/afrit A15 van € 653.000 opgenomen. Deze bijdrage wordt toegevoegd aan de afschrijvingsreserve ter (gedeeltelijke) dekking van de afschrijvingslasten.
4	Voor IHP Gorinchem Oost is € 140.000 opgenomen voor sloop, verhuizing en openingsactiviteiten. De oplevering van de brede school Hoog Dalem vindt niet in 2020, maar in 2021 plaats. De onttrekking aan de Algemene Reserve wordt daarom met € 140.000 verlaagd en doorgeschoven naar 2021.
5	In 2020 zijn en worden diverse stegen in de binnenstad aangepakt. Hiervoor is een subsidie ontvangen en deze is in afwachting van de daadwerkelijke uitvoering aan een reserve toegevoegd. Een deel van deze reserve wordt nu gebruikt ter dekking van de gemaakte kosten.
6	De voor- en nadelen van Sociaal Domein worden (per jaar) verrekend met de reserve Sociaal Domein, voor de Turap zijn met name voor de Wmo voor begeleiding en huishoudelijke ondersteuning € 892.000 en jeugd voor bijna € 400.000 ten laste gebracht van de reserve.
7	Voor de doorontwikkeling van de organisatie is het noodzakelijk om het budget organisatieontwikkeling te verhogen met € 350.000. Dekking vindt plaats via de reserve organisatieontwikkeling en daarom wordt de onttrekking aan de reserve bijgeraamd.

Nr	Bijstelling stortingen/onttrekkingen reserves en voorziening
8	Het onderwijspand Lange Slagenstraat wordt dit jaar niet gesloopt en daarom wordt de onttrekking aan de reserve ter dekking van de sloopkosten afgeraamd.
9	De afschrijvingsreserve is dit jaar met € 963.000 toegenomen (zie toelichting 4). Als dekking voor de afschrijvingslasten wordt de onttrekking verhoogd met € 16.000.
10	De herziening van de meerjarenonderhoudsplannen sportvelden Molenvliet en Dalem leidt tot extra bestedingen van € 123.000.
11	Het beginsaldo van de voorziening Mollenburg is lager dan het geraamde saldo. Het gevolg is dat de rentetoevoeging over het beginsaldo naar beneden moet worden bijgesteld.
12	In de begroting is geen rekening gehouden met het toevoegen van rente aan de voorziening Hoog Dalem. Het gevolg is dat de rentetoevoeging over het beginsaldo naar boven moet worden bijgesteld.
13	Het beginsaldo van de voorziening bedrijventerrein Gorinchem Noord / Groote Haar is hoger dan het geraamde saldo. Het gevolg is dat de rentetoevoeging over het beginsaldo naar boven moet worden bijgesteld.
14	In de begroting worden geen bestedingen van de voorziening pensioenverplichtingen bestuurders opgenomen. De bestedingen 2020 worden geraamd op € 118.000.
15	Uit de actualisatie van de voorziening wachtgelden blijkt dat de bestedingen 2020 afnemen met € 81.000 (lagere onttrekking/inzet). De toekomstige verplichtingen nemen af met € 202.000 wat leidt tot een vrijval van de voorziening (hogere onttrekking). Per saldo een bijstelling van de onttrekkingen met € 121.000.
16	De vrijval voorziening afwaardering bedrijfsgebouwen is met € 49.000 verlaagd omdat bij de jaarrekening 2019 diverse panden onderdeel zijn geworden van de "voorraad bedrijfsmiddelen". Gevolg hiervan is dat er vanaf 2020 geen afschrijvingslasten meer zijn en de vrijval, dekking van deze afschrijvingslasten, verlaagd kan worden.

5 Bijlagen

5.1 Afkortingen/begrippenlijst

A

- **AV:** Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

B

- **BBV:** Besluit Begroting en Verantwoording
- **BBZ:** Bijstand Besluit Zelfstandigen
- **BNG:** Bank Nederlandse Gemeenten
- **BOA:** Buitengewoon opsporingsambtenaar

C

- **CAK:** Centraal Administratie Kantoor
- **CAO:** Collectieve Arbeidsovereenkomst
- **CV:** Commanditaire Vennootschap

D

- **DG&J:** Dienst Gezondheid & Jeugd
- **DVO:** Dienstverleningsovereenkomst

E

- **ESF:** Europees Sociaal Fonds
- **EU:** Europese Unie

G

- **GBT:** Gemeentelijke Beleidsteam
- **GGZ:** Geestelijke Gezondheidszorg
- **GIDS:** Gezond in de Stad
- **GR:** Gemeenschappelijke Regeling
- **GreX:** Grondexploitatie
- **GRP:** Gemeentelijke Rioleringsplan

H

- **HBO:** Hoger beroepsonderwijs

I

- **IAC:** Innovatie- en Afstudeercentrum
- **IHP:** Integraal Huisvestingsplan

J

JOP: Jongerenontmoetingsplek

L

- **LEA:** Lokaal Educatieve Agenda

M

- **MLL:** Merwede Lingelijn
- **MIn:** Miljoen
- **MOP:** Meerjaren Onderhoudsplan

N

- **NP:** Nationaal Programma

O

- **OAB:** Onderwijsachterstandenbeleid
- **OVO:** Openbaar Verenigd Onderwijs
- **OKK:** Oefening Kweekt Kracht

P

- **PPN:** Perspectiefnota

R

- **RAG:** Regionaal Archief Gorinchem
- **RBIC:** Regionale Beroepen- en Innovatiecampus
- **REL:** Regionaal Energieloket
- **RES:** Regionale Energiestrategie
- **RIVM:** Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
- **RMA:** Regionaal Maatschappelijke Agenda
- **RRE:** Regeling Reductie Energiegebruik
- **RVO:** Regionaal Veiligheidsoverleg

S

- **SKG:** Stichting Kinderopvang Gorinchem
- **SOJ:** Serviceorganisatie Jeugd
- **SPUK:** Specifieke Uitkering Stimulering Sport

T

- **Tozo:** Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers

V

- **VNG:** Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- **VTH:** Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

W

- **WEB:** Wet Educatie Beroepsonderwijs
- **WMO:** Wet Maatschappelijke Ondersteuning
- **WOZ:** Waardering Onroerende Zaken
- **WSW:** Wet Sociale Werkvoorziening

Z

- **ZHZ:** Zuid- Holland Zuid

Gemeente Gorinchem

Bezoekadres
Stadhuisplein 1
4205 AZ Gorinchem

Postadres
Postbus 108
4200 AC Gorinchem

Telefoon: 14 0183
Fax: (0183) 63 05 40
E-mail: gemeente@gorinchem.nl
Website: www.gorinchem.nl